

ROMA YOUTH PARTICIPATION IN EUROPE CHALLENGES, NEEDS AND OPPORTUNITIES

YOUTH AND (PRO)ROMA NGOS PERSPECTIVES

A report prepared within the Roma Youth Voices project

2020

TARTALOMJEGYZÉK

Ábrajegyzék	3
Főbb tények és megállapítások	4
1. A projekt részletei és módszertana	5
2. A roma szerepvállalás meghatározása	8
3. A roma ifjúsági civil szervezetek ágazatának feltérképezése	11
4. Ifjúsági és pro-roma nem kormányzati szervezetek munkája a roma ifjúsággal kapcsolatos kérdésekben	16
5. A roma fiatalokkal foglalkozó nem kormányzati szervezetek és struktúrák kapacitásának felmérése	18
6. A roma fiatalok szerepvállalásának minősége	23
7. A roma fiatalok bevonása és igényeik feltárása	28
8. Következtetések	30
9. Ajánlások	33
Melléklet	34
Referenciák	42

ÁBRAJEGYZÉK

1. ábra

Az alábbiak közül melyik jellemzi legjobban az Önök szervezetét? 11

2. ábra

Az alábbi skálák közül melyiken működik az Önök szervezete? 12

3. ábra

Milyen mértékben képviseltetik magukat az Önök szervezetének fiataljai az uniós szintű ifjúsági nem kormányzati szervezetekben vagy hálózatokban? 13

4. ábra

Az alábbi típusú kérdések közül melyikkel foglalkozik az Önök szervezete? 16

5. ábra

Az alábbi tevékenység típusok közül melyeket végzi az Önök szervezete? 17

6. ábra

Hány projektet vezetnek/valósítanak jelenleg felelős szervezatként? 18

7. ábra

Hány fiatal kapcsolódik közvetlenül az Önök szervezetéhez? 19

8. ábra

Évente hány fiatalat érnek el közvetve? 19

9. ábra

Ön szerint van-e elég (roma) civil szervezet, amely elérhető a roma fiatalok számára az Ön országában? 20

10. ábra

A nem kormányzati szervezetekkel kapcsolatos tapasztalatai alapján hogyan értékelné a következőket? 23

11. ábra

Milyen szintű a fiatalok állampolgári részvétele az Önök működésének helye szerinti országban? 24

12. ábra

Ön szerint milyen mértékben végeznek önkéntes munkát a roma fiatalok régiójukban / közösségükben / országukban? 24

13. ábra

Mi motiválja a roma fiatalokat arra, hogy részt vegyenek a romákkal kapcsolatos társadalmi és politikai tevékenységekben? 25

14. ábra

Melyek a legfőbb akadályai annak, hogy a fiatal romákat bevonják az Önök szervezetének munkájába? 25

15. ábra

Mennyire hatékonyak a következő módszerek a fiatalok bevonására? 28

16. ábra

Ön szerint megértik-e a roma fiatalok a döntéshozatali folyamatokat, politikai döntések folyamatát és azt ők hogyan befolyásolhatják? 28

FŐBB TÉNYEK ÉS MEGÁLLAPÍTÁSOK

- Európában a roma fiatalok által vezetett struktúrák száma lassú ütemben növekedést mutat, és a roma fiatalok egyre láthatóbbá válnak a tágabb ifjúsági és roma civil társadalmi szektorban: a felmérésben részt vevő szervezetek 51%-át roma fiatalok vezetik.
- A válaszadók 53%-a a roma fiatalok uniós szintű képviselőit gyengének értékelte.
- A roma fiatalok és a nem kormányzati szervezetek, hálózatok közötti kapcsolattartás fő akadályai közé tartoznak az információ és az együttműködési lehetőségek hiánya, a nyelvi nehézségek, az állampolgársági státusz (nem EU-tagság), az adott szervezet kapacitása, hírneve és tapasztalata, valamint a nem kormányzati körökben a támogatásokért folyó verseny.
- Ami a tanulmányba bevont nem kormányzati szervezetek konkrét tevékenységeit illeti, megfigyelhető, hogy a legtöbbjük a roma fiatalokat célzó „egyirányú” tevékenységekkel foglalkozik (pl. tájékoztatás, tanulási lehetőségek, mentorálás, önkéntes programok), ugyanakkor a válaszadók közül kevesen számoltak be arról, hogy volt lehetőségük roma fiatalok által vezetett tevékenységekben részt venni.
- A tanulmányban részt vevő nem kormányzati szervezetek arról számoltak be, hogy a roma ifjúsági nem kormányzati szervezetek vagy a roma fiatalokkal foglalkozó nem kormányzati szervezetek kapacitása (azaz személyi, pénzügyi és emberi erőforrása) alacsony. Ez közvetlen hatással van arra, hogy ezek a szervezetek hány projektet tudnak megvalósítani, hány roma fiatal csatlakozik a civil szervezetükhöz, és bizonyos mértékig az általános kapcsolatteremtő képességére is.
- Jóllehet, egyik-másik nem kormányzati szervezetnek van kapacitása arra, hogy általában (pl. az oktatás vagy kultúra terén) foglalkozzon romakérdésekkel, a roma fiatalok és nők szolgálatára és helyzetbe hozására, valamint problémáik kezelésére csak korlátozottan, vagy egyáltalán nem képesek (pl. ismeretek, emberi erőforrások hiánya miatt).
- A válaszadók 70%-a állította, hogy nincs elég szervezet, amely elérhető lenne a roma fiatalok számára. Tekintettel arra, hogy a nem kormányzati szervezetek milyen hatással lehetnek a roma fiatalokra a különböző típusú szolgáltatások, információk és személyiségfejlesztő készségek terén, feltétlenül támogatni kell az új struktúrák, például a roma fiatalok számára elérhető és hozzáférhető szervezetek és csoportok létrehozását.
- A válaszadók 23% a legfontosabb akadályként a nem kormányzati szervezetek pénzügyi lehetőségeit említették a munkába bevonni kívánt fiatal romákat illetően. Eközben a nem kormányzati szervezetek mintegy 12%-a úgy véli, hogy nem tud olyan részvételi lehetőségeket kínálni a nem kormányzati szervezeten belül, amelyek vonzóak lennének a roma fiatalok számára.
- A válaszadók közel 94%-a véli úgy, hogy a roma fiataloknak nincsenek ismeretei a politikai döntéshozatalról, és nem is értik, hogyan befolyásolhatják azt.

1. A PROJEKT RÉSZLETEI ÉS MÓDSZERTANA

Ez a jelentés a Phiren Amenca Nemzetközi Hálózat vezette Roma Fiatalok Hangja projektben részt vevő számos szervezet 2019-ben és 2020-ban végzett munkájának eredménye.¹ Munkája során a Phiren Amenca Európa minden részéről számos fiatal romával kerül kapcsolatba. A szervezet különböző tanulmányi háttérrel, nyelvtudással és nemzetközi tapasztalattal rendelkező roma fiatalokkal dolgozik, de olyan szegregált és elszegényedett területekről származó roma fiatalokkal is, akik a szervezet tevékenységeinek résztvevőiként gyakran első alkalommal hagyják el városukat vagy országukat. A Phiren Amenca azzal a céllal végzett kutatást a roma fiatalok előtt álló különböző kihívásokról, igényekről és lehetőségekről, hogy az európai projekteket és intézményi menetrendeket jobban igazíthatók legyenek a roma fiatalok bevonásához.²

A Roma Fiatalok Hangja projektet 2018-ban a Phiren Amenca Nemzetközi Hálózat, a ternYpe Roma Ifjúsági Hálózat és partnereik kezdeményezték azzal a céllal, hogy a roma és nem roma fiatalok alulról szerveződő társadalmi mozgalmán dolgozzanak. A projekt céljai a romák és nem romák közötti megbékélésre, társadalmi igazságosságra, szolidaritásra és tiszteletre törekvés, valamint a romákkal szembeni sztereotípiák, a cigányellenesség³ és a rasszizmus elleni fellépés voltak. A projekt fő tevékenységei között szerepelt a romák és nem romák közötti tisztelet, párbeszéd és szolidaritás tudatosítása és az e célból folytatott kampány; a roma ifjúsági szervezetek kapacitásépítése helyi és nemzeti szinten; a roma fiatalok hangjának hallatása, mozgósításuk és szerepvállalásuk a politikai döntéshozatali folyamatokban; valamint a fiatalok és ifjúsági szervezetek szerepének erősítése a roma és nem roma fiatalokat célzó nemzeti és európai politikák összefüggésében.

A projekt révén a roma fiatalok (és szervezeteik) képessé válnak arra, hogy kiálljanak saját szükségleteikért, hozzájáruljanak a sztereotípiák és a rasszizmus elleni küzdelemhez (kampányok, romák és nem romák közötti párbeszéd, a szolidaritás és az emberi jogok védelmét szolgáló civil társadalmi szövetségek segítségével), és megismerjék a romákkal kapcsolatos európai és nemzeti politikai kezdeményezéseket. Végül, de nem utolsósorban a projekt célja, hogy (1) a döntéshozók és a civil társadalom jobban elismerje a roma ifjúsági szervezeteket a változás előmozdítóiként és a roma integráció partnereiként, és ezzel egyidejűleg (2) felhívja a figyelmet a roma fiatalok igényeire, kihívásaira és lehetőségeire.

Ez a jelentés az ifjúsági, roma és romákat támogató társadalmi szervezetek (azaz nem kormányzati szervezetek) számára készített online kérdőív eredményeit mutatja be, amelyek a roma fiatalokkal, a roma fiatalokért vagy a roma fiatalok ügyeivel foglalkoznak. A felmérésben részt vehettek uniós, nemzeti vagy helyi szinten működő ifjúsági hálózatok, ifjúsági nem kormányzati szervezetek és roma ifjúsági nem kormányzati

1 A projektről további részletek a következő projektoldalon találhatóak: https://phirenamenca.eu/category/projects/roma_youth_voices/

2 A Roma Ifjúsági Hálózatok álláspontja a 2020 utáni uniós keretrendszerrel a nemzeti roma integrációs stratégiák számára

3 A cigányellenesség, illetve a romaellenes diszkrimináció az egyéni megnyilvánulások és cselekedetek, valamint a marginalizáció, a kirekesztés, a fizikai erőszak, a roma kultúrák és életmódok lebecsülése, valamint a romák és más, a náci korszakban és ma is „cigánynak” tekintett, megbélyegzett vagy üldözött egyének és csoportok ellen irányuló gyűlöletbeszéd egyéni megnyilvánulásai és cselekedetei, valamint intézményi politikái és gyakorlatai. Ez ahhoz vezet, hogy a romákat idegen csoportként állítják be és kezelik, és a romákhoz egy sor pejoratív sztereotípiát és torz képet társítanak, amelyek a rasszizmus sajátos formáját képviselik (a cigányellenesség IHRA szerinti munkadefiníciója, 2020).

szervezetek. A fő cél az volt, hogy felmérje a roma fiatalokkal/roma fiatalokért végzett munka szükségleteit, kihívásait és lehetőségeit. A felmérés céljai között szerepelt azoknak a valós és érzékelt akadályoknak a feltárása is, amelyekbe kifejezetten csak romák és nem kormányzati ifjúsági szervezetek ütköznek, illetve hogy mire van szükségük, valamint a roma fiatalok mint a programok és projektek kedvezményezettjei, és mint állampolgárok, eredményes bevonásához (lásd a mellékletet).

A felmérés során **33** válasz érkezett a **roma fiatalok különböző képviselőitől és érdekelt felektől**, köztük a következők képviselőitől:

- 1 „Roma Future” Rijeka, Horvátország
- 2 Centre Amalipe, Bulgária
- 3 Amaro Drom, Németország
- 4 ARCA, Ukrajna
- 5 Arete Youth Foundation, Bulgária
- 6 DIOGENES ROM Project asbl, Belgium
- 7 Association of Young Roma, Szlovákia
- 8 Association Youth Club Roma Stolipinovo 1996, Bulgária
- 9 DANROM Faurei Association, Románia
- 10 Diverse Youth Network, Hungary
- 11 EPEKA, Szlovénia, Szerbia, Montenegró, Ausztria, Németország, Egyesült Királyság
- 12 E-Romnja - Association for Promoting Roma Women Rights, Románia
- 13 FAGiC, Spain
- 14 Integro Association, Bulgária
- 15 IQ Roma servis, Czech Köztársaság
- 16 Largo Association, Bulgária
- 17 NGO Slovo 21, Prague, Czech Köztársaság
- 18 Obcianske Zdruzenie Dakujem – Palikerav, Szlovákia
- 19 Otaharin, Bosznia-Hercegovina
- 20 ProEuropean Network, Bulgária
- 21 RGDS Nonprofit Kft., Hungary
- 22 Roma Education Fund
- 23 Roma Entrepreneurship Development Initiative, Szerbia
- 24 Roma Youth Organization „Walk with us - Phiren Amenca”, Montenegró
- 25 Roma Youth Association of Croatia, Horvátország
- 26 Romano Kher, Norvégia
- 27 Romano Missio, Finnország
- 28 Romaversitas Alapítvány, Magyarország
- 29 Suomen Romanyhdistys ry - Finnish Roma Association, Finnország
- 30 Uccu Roma Informális Oktatási Alapítvány, Magyarország
- 31 United Societies of Balkans, Görögország
- 32 World without Borders, Bulgária

Ennek a jelentésnek az a célja, hogy hozzájáruljon a roma fiatalok nemzeti és európai szintű közéleti és politikai részvételének átfogó tárgyalásához, a roma és pro-roma (ifjúsági vezetésű), roma fiatalokkal és a roma fiatalokért dolgozó nem kormányzati szervezetek szemszögéből. A jelentés a szerepvállalás jelentőségéről és különböző értelmezéseiről szóló ifjúsági társadalmi szervezetek ágazati hátterét, a felmérés és a szakirodalom tükrében. A következő szakasz a roma fiatalokkal foglalkozó nem kormányzati szervezetek és struktúrák kapacitását méri fel az őket érintő kérdésekben. A jelentés a roma fiatalok részvételének minőségéről és mélységéről szóló általános értékeléssel folytatódik a felmérésben részt vevők megítélése alapján. Ezt követően rámutat a roma fiatalok szerepvállalásának és képviselésének helyi, nemzeti és európai szintű fokozására irányuló igényekre és lehetőségekre. Végül a jelentés a felmérés általános eredményei és következtetései alapján ajánlásokat fogalmaz meg, amelyek célja a roma fiatalok helyzetének javítása, valamint az állampolgári és politikai szerepvállalás képességének javítása.

2. A ROMA SZEREPVÁLLALÁS MEGHATÁROZÁSA

A roma mozgalom létezése a képviseleti demokrácia kritikájának tekinthető. Az európai romákat célzó politikai programok iránti érdeklődést egyrészt a romák jogainak számos megsértése váltotta ki, másrészt a romák mobilitása (a totalitárius rendszerek összeomlása és az EU bővítési szakaszai után), ami a romák részvétele körüli fejleményekhez vezetett (pl. új, romák által vezetett civil társadalmi szervezetek, fenntartott helyek a nemzeti parlamentekben) és a nemzetközi szervezetek és roma aktivisták fokozott figyelme a romák problémáira. Elmondható, hogy a romamozgalom a kezdetektől fogva alulról felfelé építkezett, azonban a romáknak csekély terük volt arra, hogy nemzeti szinten hatalmat és láthatóságot szerezzenek, a nemzeti kormányok pedig nem tudtak foglalkozni a romák ügyeivel. Különösen a döntéshozók vonakodása, tudatlansága és általában az antirasszista romapolitika korlátai miatt nem sikerült foglalkozni azokkal a dolgokkal, amik ellen a roma nők felszóltak, jelenlétükkel, szükségleteikkel és aggodalmaikkal (Kóczé, Jovanovic és Balogh, 2015) és a roma fiatalok (Mirga, 2014; 2018).

A szerepvállalás meglehetősen összetett kérdés, különösen olyan csoportok esetében, mint a romák, akik számára meglehetősen új keletű dolog a hivatalos szerepvállalás. Vermeersch (2017) a részvétel három fő terepét különbözteti meg: (1) a választási politikában és a demokratikus folyamat politikai szervezeteiben (azaz a többségi, etnikai alapú politikai pártokban), (2) a civil szervezetekben és (3) az állami intézményekben. Emellett a gyakorlatban bebizonyosodott, hogy a romák roma érdekeket szolgáló nem roma intézményeken és szervezeteken keresztül is vállalhatnak szerepet. Hasonlóképpen McGarry (2014) a romák reprezentációjának három típusát különbözteti meg: a társadalmi képviseletet, a politikai-jogi képviseletet és az önképviseletet. A társadalmi képviselet elsősorban a nem roma lakosságon keresztül történik, míg a politikai-jogi képviselet elsősorban nemzetközi szervezeteken, nemzeti kormányokon és nem kormányzati szervezeteken, valamint önjelölt roma képviselőkön keresztül, az önképviselet során pedig a romák közvetlenül emelik fel a hangjukat.

A romák hitelesebb képvisellete azt jelenti, hogy a képviselet tőlük, maguktól származik, és amellett, hogy jobban megfelelné a roma közösség tényleges szükségleteinek, lehetővé tenné a romák számára, hogy növekedjen azonosságtudatuk és erősítsék az összetartást a többi romával. A romák részvételéről jelenleg folyó viták középpontjában az a kérdés áll, hogy ki is a romaügyek szakértője. Míg egyes tudósok szerint ezek a roma szakértők pártatlan, semleges kutatóknak tartják, mások (retorikusan) kétségbe vonják, hogy egy etnikai csoport hétköznapi tagjai nem szakértő tanúk-e maguk is (Mirga, 2018).

A vitát továbbviszi a „helyi (roma) tudás” gondolata, illetve az, hogy ki jogosult a romák nevében felszólalni. Nicolae Gheorghe (idézi Bíró és mtsai., 2013) olyan „romaszakértőkről” beszél, akik esetenként valamiféle „gádzsók” lehetnek, akik legitimitásukat nem az etnikailag „egyértelmű” és hagyományosabb családi háttérre,

származásukra alapozzák. A lényeg itt az, hogy az ilyen emberek „olyan pályát futnak be, amely nagyon eltér annak a sok embernek az életétől, [akiket] képviselni kívánnak” (52. o.). A romákat legtöbbször azok a romák képviselik, akiknek már nincs közvetlen kapcsolatuk az alulról szerveződő roma közösségekkel. A Phiren Amenca mutatott rá, hogy a roma fiatalokat főként a roma vezetők idősebb generációi képviseli. Mindezek miatt a kutatás konkrét kontextusában érdemes feltenni a kérdést: Ki szólal fel és cselekszik a roma fiatalok nevében?

„A roma szerepvállalás szűkebb értelemben olyan kezdeményezéseket és tereket jelöl, amelyek lehetővé teszik az interakciót polgárok és döntéshozók között, amikor a polgárok roma identitásukon keresztül vagy azzal együtt tevékenykednek a társadalomban. A kölcsönhatásoknak ilyen tér biztosítható a kormányzati szférában csakúgy, mint a civil társadalmi szféra tágabb körében, amelyek különböző módokon lépnek kapcsolatba egymással, vitatkoznak és fogalmazzák meg a vonatkozó közügyeket. A roma integráció demokratikus és hatékony kormányzásának előmozdítása mellett a közügyek alakításában vállalt szerep a megkülönböztetésmentesség és az egyenlő állampolgári státusz biztosításának feltétele és lehetővé tevő ereje. A szerepvállalás e formái az elképzelések szerint hozzájárulnak az elismeréshez és a felhatalmazáshoz, amely nélkül a romák számára aligha lehetséges a fejlett és tartós egyenlőség”

(Zentai és mtsai., 2020).

A „szerepvállalás” kifejezést legtöbbször helytelenül és szűken használják a roma fiatalokkal (főként a gyermekekkel) mint különféle politikák, programok, projektek és intézkedések (pl. oktatási programok) kedvezményezettjeivel kapcsolatban. Ilyen például a 2020-ig szóló nemzeti romaintegrációs stratégiák uniós keretrendszerre, de ide tartoznak a nemzeti szintű stratégiák és dokumentumok is. Úgy véljük azonban, hogy a roma fiatalok szerepvállalása több dimenziót ölel fel:

- részvétel a szakpolitikák, programok, projektek és támogatási intézkedések kedvezményezettjeként és célpontjaként;
- részvétel a civil társadalom képviselőjeként;
- az ifjúság képviseletének ellátása nemzeti és európai szinten, valamint a romákkal és az ifjúsággal foglalkozó irányító struktúrákban (beleértve a kormányzati és nem kormányzati szervezeteket is);
- polgári és politikai szerepvállalás.

A Phiren Amenca tagjai és partnerei úgy vélik, hogy néhány kivételtől eltekintve a roma civil társadalmi szektor meglehetősen gyenge maradt (kapacitás, erőforrások, érdekérvényesítő erő, legitimitás és függetlenség tekintetében). Vannak például olyan európai országok, ahol a fiatal romáknak a jól működő roma társadalmi szervezetek és a magas rangú roma vezetők iránt érzett tisztelete akadályozza a roma fiatalokat abban, hogy egyenlő feltételek mellett vegyenek részt a munkában (azaz nem kérdőjelezi meg a status quo-t).⁴

4 Írásbeli észrevételek a sokszínűségről és szerepvállalásról szóló háttéranyaghoz, amelyet a romákkal kapcsolatos jövőbeli szakpolitikákról szóló, 2019. október 1-jén megrendezett munkaértekezleten mutattak be - Az EU roma ifjúságpolitikájának jövője. Elérhető: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/multiple_expert_contribution_-_the_future_of_eu_roma_youth_policies.pdf

A romák szerepvállalása olyan mutatónak tekinthető, amely pontosan méri, mennyire sikeresek, mennyire tarthatók fenn a romákat célzó szakpolitikák, mennyire elkötelezettek a döntéshozók amellelt, hogy előmozdítják az egyenlő jogokat és igazságszolgáltatást mindenki számára (Rostas, 2019). A „roma szerepvállalás” kifejezést azonban gyakran felületesen használják, az a jelenség pedig, amelyet takar, gyakran töredékes és részleges, jelképes és szimbolikus. Az ilyen színlelt részvétel legtöbbször inkább a politikai folyamatok legitimálását szolgálja, mintsem a romák érdemi és strukturált bevonását. Ez a jelentés azt javasolja, hogy a politikák végrehajtása és kialakítása során kerülendő, hogy a romák csupán a beavatkozások tárgyává váljanak, ehelyett inkább ösztönözni kell a romák felelősségvállalását az aktív polgári részvételen alapuló, valódi szerepvállaláson keresztül, megtörve ezzel a romák és a többségi társadalom közötti hibáztatás és bizalmatlanság ördögi körét.

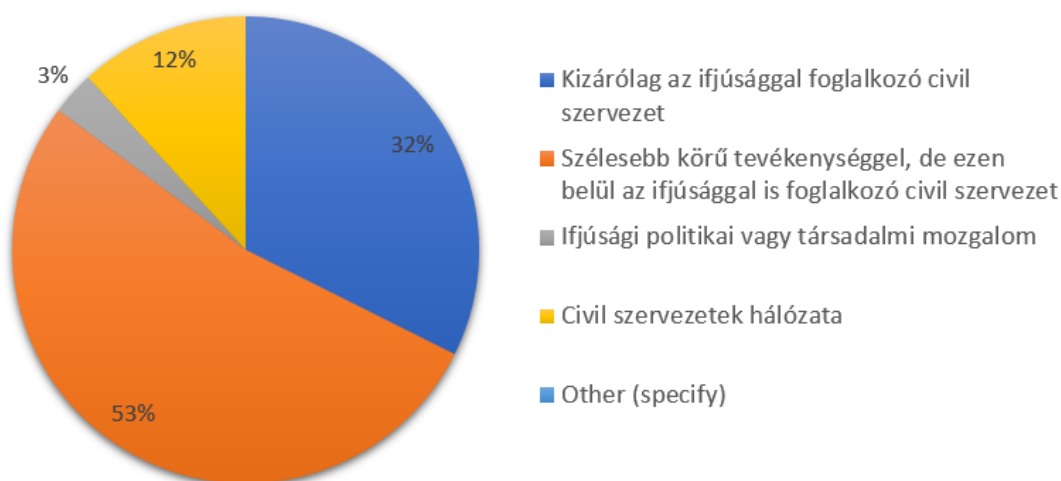
A fennálló európai és nemzetközi keretek nagymértékben hangsúlyozták a romák szerepvállalásának szükségét az életüket érintő kérdésekben. A roma integrációval kapcsolatos 10 közös alapelv például kiemeli, hogy a civil szervezeteket, a szociális partnereket (az uniós szintű szociális párbeszédben részt vevő szervezeteket) és a tudományos szakembereket/kutatókat be kell vonni a roma integrációs politikai kezdeményezések tervezésébe, fejlesztésébe, végrehajtásába és értékelésébe.⁵ A civil társadalom bevonása ezekbe a folyamatokba elismerten létfontosságú mind a szakértelem mozgósítása, mind az ismeretek terjesztése szempontjából, ami a nyilvános vita és az elszámoltathatóság fejlesztéséhez szükséges a politikai döntéshozatal során. Ugyanígy, a 2013. évi tanácsi ajánlás (2013/C 378/01) szerint fontos, hogy „a regionális és helyi hatóságokat és a helyi polgári társadalmat bevonják nemzeti stratégiáik vagy integrált szakpolitikai intézkedéscsomagjaik kidolgozásába, végrehajtásába és nyomon követésébe a szélesebb körű társadalmi befogadási politikák keretében”.

Ez a jelentés amellelt érvel, hogy mind a romák, mind a roma fiatalok számára alapvető fontosságú, hogy ne csak a szűken vett „roma ügyekben”, hanem szakpolitikai és állampolgári kérdések szélesebb körében is vállaljanak szerepet. Ez hozzájárulna a roma integráció megbélyegzésének megszüntetéséhez is, és hozzájárulhatna más alulreprezentált, kiszolgáltatott csoportok vagy más csoportok kirekesztettségre vonatkozó tapasztalatainak megértéséhez.

3. A ROMA IFJÚSÁGI CIVIL SZERVEZETEK ÁGAZATÁNAK FELTÉRKÉPEZÉSE

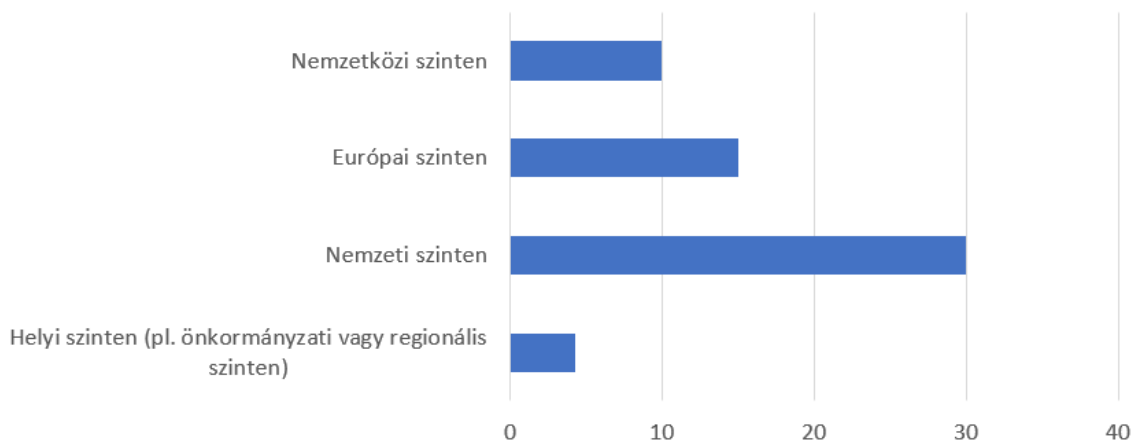
Ami a tanulmányban bemutatott **szervezetek profilját** illeti, mintegy 53%-uk olyan civil szervezetként határozza meg magát, amely szélesebb körű, de az ifjúsággal foglalkozó tevékenységeket is magába foglalja; mintegy 32%-uk kizárólag az ifjúsággal foglalkozó civil szervezet; 12%-uk civil szervezetek hálózata; 3%-uk pedig politikai vagy társadalmi ifjúsági mozgalom.

1. ábra Az alábbiak közül melyik jellemzi legjobban az Önök szervezetét?

Az új roma ifjúsági struktúrák növekedését bizonyos mértékig az váltotta ki, hogy nemzetközi és transznacionális szereplőket – például az EBESZ-t, az Európa Tanácsot, az Európai Uniót és magánadományozókat – vontak be a roma fiatalok mozgósításába (Mirga, 2014; 2018). Az ilyen jellegű befektetéseknek kettős ösztönzője volt: egyrészt az ilyen támogatók hittek abban, hogy a fiatalok azok, akik képesek megtörni a szegénység körforgását, és megváltoztatni saját maguk és gyermekeik életét; másrészt ezek a szervezetek úgy vélték, hogy a fiatalok értékes erőforrást jelentenek, akik egyszer majd átveszik a roma vezetés idősebb generációjának helyét.

2. ábra Az alábbi skálák közül melyiken működik az Önök szervezete

A szervezetük működési skálájára vonatkozó kérdésre hat válaszadó állította, hogy csak nemzeti szinten, kettő pedig csak európai, illetve nemzetközi szinten működik. Ennek ellenére a felmérésben részt vevők többsége azt mondta, hogy az általuk képviselt struktúrák több szinten működnek: 88%-uk nemzeti szinten, 76%-uk pedig helyi szinten is működik. Valamivel kisebb arányban, 44%-ban európai, 29%-ban pedig nemzetközi szinten működnek. A felmérésre válaszoló szervezetek 88,2%-a nyilatkozott úgy, hogy romákat és roma fiatalokat képvisel, míg 11,8%-uk általában a fiatalokat.

A roma nők és a roma LMBTQIA+ mozgalmak mellett a roma fiatalok fontos részét képezik a teljes romamozgalomnak. A női és roma LMBTQIA+ mozgalmak esetében a legnagyobb kihívást a férfiak által dominált struktúrák, diskurzusok és gyakorlatok jelentették, amelyek kirekesztették a társadalmi nemet és a biológiai szexualitást (Mirga, 2014). Az ifjúság esetében némelyik ilyen roma struktúra úgy ítélte meg, hogy a fiatalok a passzív kedvezményezettek egy csoportját alkotják, akik nem nagyon vesznek részt a folyamatban, és akikre negatív hatással van a nem roma kultúra többségi része (különösen az iskolázott fiatalok), valamint túlzottan asszimiláltak és „kevésbé romák» (Mirga, 2014). Ezek a jelenségek arra készítetik a fiatalokat, hogy kevésbé azonosuljanak idősebb vezetőikkel és szervezeteikkel, viszont azonosulnak az ügygel. Ezért a fiatal romák inkább új ifjúsági szervezeteket hoznak létre, amelyekben tulajdonjogot szereznek és osztoznak a döntéshozatali hatáskörben (Mirga, 2014; Vermeersch, 2017).⁶

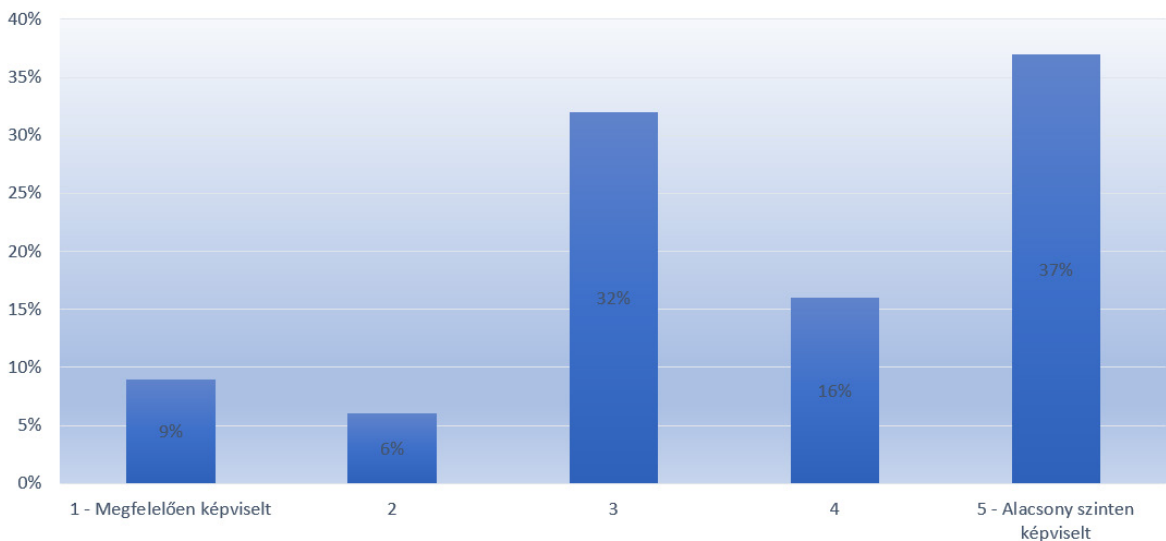
A felmérésre adott válaszok alapján kiderült, hogy a vezetőség még egy szervezeten belül is meglehetősen sokszínű: A felmérésben részt vevő 33 szervezet közül 16-ot roma fiatal (legfeljebb 35 éves) vezetője van; 15 szervezet roma (nem feltétlenül ifjúsági) vezetéssel működik, 12 szervezet pedig vegyesen roma/nem roma vezetésű. Hasonlóképpen: 5 szervezet fiatal vezetésüként tünteti fel magát, 8 szervezetet nők, 8 szervezetet pedig nem romák vezetnek.

⁶ Jasharov (2016) két fontos transznacionális roma ifjúsági érdekvédelmi hálózat (a FERYP – amely jelenleg inaktív – és a ternYpe) legitimitását és kollektív politikai döntéshozó erejét vizsgálja, amelyeket az európai intézmények meggyőzően legitimáltak és elismertek [Id: Jasharov, J. 2016. Power, legitimacy and collective policy making: The case study of FERYP and ternYpe Roma youth networks [Hatalom, legitimitás és kollektív politizálás: esettanulmány a FERYP és a ternYpe roma ifjúsági hálózatokról.]. Elérhető: www.etd.ceu.hu/2016/jasharov_jashar.pdf

Mirga (2018) rámutat, hogy az a felelősségvállalás, amelyet a fiatal romák a közelmúltban elértek a civil szervezetek körében, hozzájárult a roma mozgalom megfiatalításához. Ez az újjáéledés a fiatalok erős etnikai büszkeségének, valamint egyes civil szervezetek alulról építkező módszerének eredménye, amely elrugaszkodik a szolgáltatásnyújtástól és a jelképes szerepvállalástól, és inkább a közösségi elkötelezettség, az önismeret, a politikai és polgári tudatosság és a közösségszervezés irányába mozdul el (Mirga, 2018).

A felmérésben részt vevőket arra is megkértük, hogy értékeljék, mennyire képviseltetik magukat a fiatalok az uniós szintű nem kormányzati ifjúsági szervezetekben, illetve hálózatokban. Az eredmények azt mutatják, hogy a válaszadók 37%-a szerint a roma fiatalok képviselése gyenge, 16% szerint a roma fiatalok valamelyest alulreprezentáltak, míg 32% szerint a roma fiatalok uniós szinten meglehetősen jól képviseltetik magukat.

3. ábra Mennyire képviseltetik magukat az Önök szervezetének fiataljai az uniós szintű ifjúsági nem kormányzati szervezetekben vagy hálózatokban?

Arra a kérdésre, hogy az általuk képviselt szervezet **tagja-e valamelyik uniós szintű ifjúsági civil szervezetnek vagy hálózatnak**, 50%-uk igennel válaszolt, míg 44%-uk nemmel, 6%-uk pedig nem tudta. Beck és Ivasiuc (2013) szerint az a tény, hogy a romák számára meglehetősen nehéz volt nemzeti szinten szerveződni (tehát formális struktúrákat és roma vezetésű intézményeket létrehozni saját országukon belül), a romákat a nemzetközi/európai/transznacionális struktúrák, mint mozgósítási terek felé terelte. Ez olyan helyzetet teremtett, amelyben a nemzeti vagy transznacionális kontextusok javára figyelmen kívül hagyják a helyit (McGarry, 2010). Bíró és mtsai. (2013) szerint ez a jelenség oda vezetett, hogy a civil szervezetek az uniós és másfajta nemzetközi alapoktól és adományozóktól váltak függővé, ami eltérítette a civil szervezeteket attól, hogy a közösségek mozgósításával és szervezésével folytassák munkájukat, ehelyett adminisztratív feladatokkal terhelték őket. Bíró és mtsai. (2013) ezért a romák életének javítására hatékony módszerül a hozzáértő vezetés segítségével a helyi szerveződést és mozgósítást szorgalmazza.

A nemzetközi hálózatokra azonban nagy szükség van. Amint azt a Phiren Amencia példája is mutatja, a roma és ifjúsági roma szervezetek hálózata magára vállalhatja a roma fiatalok ifjúsáspolitikai és szerepvállalási folyamatokba való bevonását, illetve az európai többségi struktúrákba és intézményekben szerepeltetését. Ezenkívül egy erős európai hálózat fontos szerepet játszhat a roma és nem roma ifjúsági szervezetek kapacitásának és együttműködésének kiépítésében azzal, hogy oktatási programokat és tevékenységeket dolgoz ki, és felerősíti a roma fiatalok érdekképviselését a helyi, nemzeti és európai szinten. Ezen túlmenően egy nemzetközi hálózat összehangolhatja az igényeket, de meg is növelheti tagjai erőforrásait azzal, hogy megosztja őket a hálózaton belül és az uniós szintű döntéshozókkal. Az ilyen hálózatok új ismeretekkel is szolgálhatnak tagjaik számára, és a híd szerepét tölthetik be a nemzetközi szintről a nemzeti, illetve a nemzetiből a legalsó szintek felé. Talán ez utóbbi az egyik legfontosabb szerepük.

A roma ifjúsági szektor jól ismert, fontos jellemzői közé tartoznak a többi kisebbségekkel (pl. muszlimok, zsidók, LMBTQIA+, többségi fiatalok, illetve diákok szervezeteivel) folytatott befogadóbb koalícióépítési folyamatok, amelyeknek célja nagyobb érdekalapú szövetségek és koalíciók létrehozása. A roma fiatalok önmozgósító folyamata innovatív abban az értelemben, hogy egyrészt az etnikai büszkeség és hovatartozás elemeire épít, másrészt pedig a többi jogfosztott ifjúsági csoporttal (etnikai, vallási, nemi identitás szerinti, LMBTQIA+, stb. vonalak mentén) érzett szolidaritás elemeit vonultatja fel. Mindezek hozzáadott értéket jelentenek a roma mozgalom, a fiatalok szerepvállalása és az európai struktúrák számára. Az ilyen szövetségeknek és koalícióknak kettős hatása lehet: egyrészt a roma fiatalok jobban megértik azt a komplexitást, amelynek ki vannak téve; másrészt megmutatja, hogy a roma fiatalok problémáira összpontosítás minden roma számára hasznos, nem csupán a roma fiatalok, de a társadalom egésze számára is.

A felmérésben részt vevők azt állították, hogy nehezen tudtak kapcsolatba lépni uniós szintű, nem kormányzati ifjúsági szervezetekkel vagy hálózatokkal, míg a válaszadók többsége szerint ez nem jelentett problémát:

Az uniós szintű intézmények és struktúrák mindig érdeklődést mutattak, és például a kisebbségi szervezetekkel könnyen tudtunk szövetségeket kötni (RGDTS Nonprofit Kft, Magyarország).

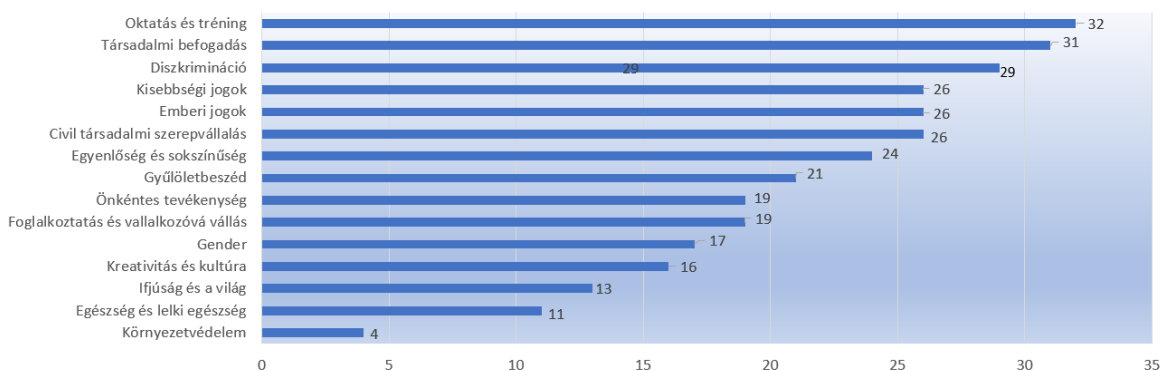
Válaszadóink szerint az uniós szintű, nem kormányzati szervezetekkel és hálózatokkal folytatott együttműködés fő akadályai közé tartozik az információ és az együttműködési lehetőségek hiánya, a nyelvi nehézségek, a potenciális partnerek nem uniós tagsága, az adott szervezet kapacitása, hírneve és tapasztalata, de a támogatásokért a nem kormányzati körök között folyó verseny is:

Nekünk ez nehéz! Nem ismerjük eléggé, hogyan működik valójában az EU; nincsenek kapcsolattartóink, akiket elérhetnénk, hogy az információkhoz jussunk. Hiányzik a nyelvtudásunk is, valamint nem rendelkezünk elegendő forrással és ismeretekkel ahhoz, hogy jelentkezzünk vagy bekapcsolódjunk. Valahogy el vagyunk szigetelve az európai roma és roma tevékenységektől és programoktól (Suomen Romaniyhdistys ry - Finn Romaszövetség).

Ez nagyon is egybecseng azzal, amit Mirga (2018) állít, hogy jelentős különbségek vannak a civil szervezetek európai (és európai roma) politikai döntéshozatalban vállalt szerepe tekintetében: A roma ifjúsági szervezetek, különösen az alulról szerveződő kisebb szervezetek, a jól működő pro-roma szervezetekhez képest kevésbé képzettek és forrásokkal kevésbé ellátottak. Az alulról szerveződő, kisebb roma ifjúsági civil szervezetek fontos szerepet játszanak abban, hogy a helyi közösségek hangja meghallgatásra találjon, és hogy a helyi tudás a politikai döntéshozatal más szintjei számára is elérhetővé váljon.

4. IFJÚSÁGI ÉS PRO-ROMA NEM KORMÁNYZATI SZERVEZETEK MUNKÁJA A ROMA IFJÚSÁGGAL KAPCSOLATOS KÉRDÉSEKBEN

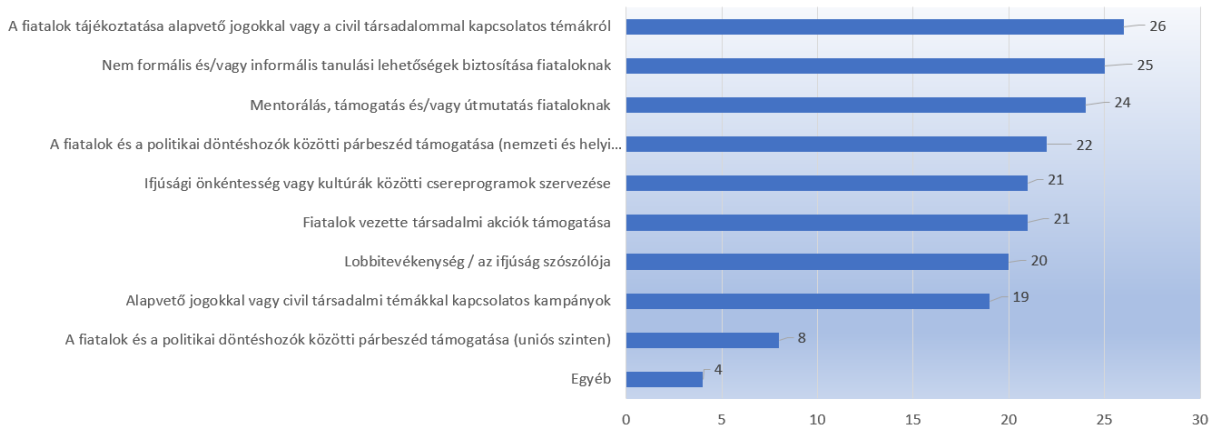
4. ábra Az alábbi típusú kérdések közül melyikkel foglalkozik az Önök szervezete?

Amint az alábbi ábra mutatja, a tanulmányban megcélzott nem kormányzati és egyéb szervezetek rámutattak, hogy **az az öt legfontosabb kérdés**, amelye munkájuk során kezelnek a következő területekhez köthető: (1) oktatás és képzés, (2) társadalmi befogadás, (3) hátrányos megkülönböztetés, (4) kisebbségi jogok és (5) emberi jogok. Másrészt a nemek közötti egyenlőséggel, a kultúrával, globális környezetben az ifjúsággal, valamint egészségügyi és környezeti kérdésekkel kapcsolatos kérdésekkel kevésbé foglalkoznak az ilyen szervezetek és struktúrák. Az alábbi ábra azt mutatja, hogy a legtöbb ilyen struktúra portfóliója a roma fiatalok és gyermekek számára relevánsnak tartott legközvetlenebb szükségletekre összpontosít.

Ami a célszervezetek nyújtotta konkrét **tevékenységeket** illeti, megfigyelhető, hogy a legtöbbjük „egyirányú” tevékenységet folytat, azaz különböző típusú szolgáltatásokat nyújt a fiataloknak (pl. tájékoztatás, tanulási lehetőségek, mentorálás, önkéntes programok), ugyanakkor a válaszadók kisebb számban számoltak be a fiatalok irányításával végzett tevékenységekről (lásd az 5. ábrát).

5. ábra Az alábbi tevékenységtípusok közül melyeket végzi az Önök szervezete?

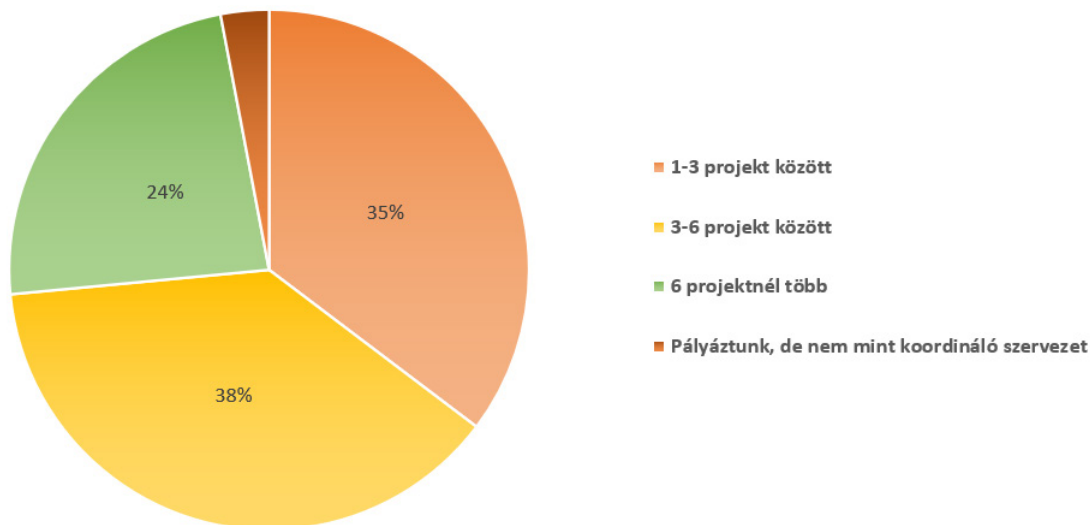
Összefoglalva: fokozni és diverzifikálni kell a roma és más nem kormányzati szervezetek roma fiatalokkal/roma fiatalokért végzett munkáját. A nem kormányzati szervezetek munkája fontos tényező volt a roma fiatalok mozgósításában és személyes és szakmai fejlődésük támogatásában. A projektek azonban gyakran feltételezik, hogy mire van szüksége a roma fiataloknak, anélkül, hogy megfelelő módon konzultálnának az érintettekkel. A roma fiatalokat be kell vonni társaik igényeinek, valamint az igényeiket célzó programok és tevékenységek megtervezésébe. Hasonlóképpen, a roma fiatalokat támogatni kell új ifjúsági szervezetek létrehozásában és a meglévők megerősítésében, hogy felelősséget vállalhassanak és osztozzanak a döntéshozó hatalomban.

5. A ROMA FIATALOKKAL FOGLALKOZÓ NEM KORMÁNYZATI SZERVEZETEK ÉS STRUKTÚRÁK KAPACITÁSÁNAK FELMÉRÉSE

A megkérdezett szervezetek 65%-ának 1-10 fő teljes vagy részmunkaidős fizetett alkalmazottja van, 18%-ának 10 és 20 fő közötti, 15%-ának pedig több mint 20 fő teljes vagy részmunkaidős fizetett alkalmazottja. Ez az alacsony személyi kapacitás közvetlen hatással van a végrehajtott projektek számára, a nem kormányzati szervezetükhöz tartozó roma fiatalokra, és bizonyos mértékig az általános elérési kapacitásukra is.

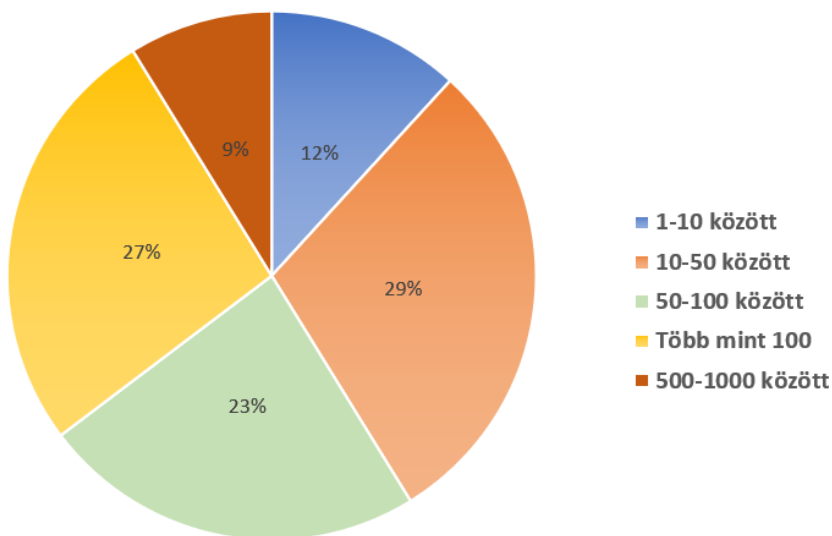
A felmérés kitöltésének időpontjában valamennyi válaszadó részt vett valamilyen projektben (függetlenül a projekt fázisától, méretétől és költségvetésétől). A felmérés kitöltésének időpontjában azonban egyikük sem nyújtott be új projektet finanszírozásra. Eközben a válaszadók 23%-ának több mint 6 olyan projektje volt, amelynek végrehajtásáért nem kormányzati szervezetük volt felelős. A válaszadók nagyobb százaléka kisebb számú projektről számolt be: 38% 3-6 projektről, míg 35% 1-3 projektről.

6. ábra Hány projektet vezetnek/valósítanak meg jelenleg felelős szervezetként?

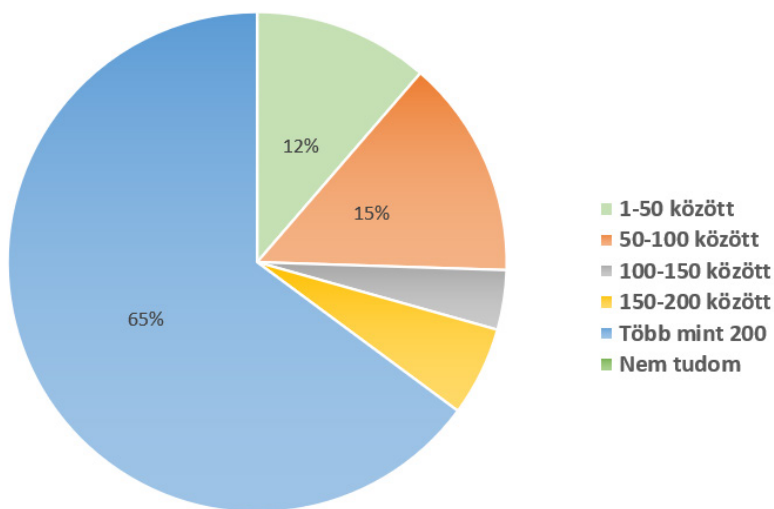
A válaszadók tagságukra és a tevékenységeikben rendszeresen részt vevő fiatalokra vonatkozó válaszaik alapján kiderült, hogy a felmérésben részt vevő civil szervezetek mintegy 9%-ának 100-500 fiatal tartozik a szervezetéhez, 26%-uknak több mint 100, 23%-uknak 50 és 100 közötti számú, 29%-uknak 10 és 50, míg 12%-uknak 1 és 10 közötti fiatalja van.

7. ábra Hány fiatal kapcsolódik közvetlenül az Önök szervezetéhez?

A fiatalok közvetett elérését szolgáló kapacitás tekintetében a felmérés azt mutatja, hogy a civil szervezetek 65%-a évente több mint 200 fiatalhoz jut el. A megkérdezett civil szervezetek 12%-a, illetve 15%-a számolt be arról, hogy 1-50, illetve 50-100 fiatalhoz jut el. Összességében, ahogy az alábbi 8. ábra mutatja, az ilyen nem kormányzati szervezetek kapacitása a fiatalok és a roma fiatalok megszólítására általában alacsony, figyelembe véve mind a fiatalok magas arányát az Európai Unió belül (az EU népességének 32%-a 2019-ben)⁷, mind a roma fiatalok magas arányát a roma népességben belül.⁸

8. ábra Évente hány fiatalot érnek el közvetve?

7 Being young in Europe today – demographic trends. [Fiatalnak lenni Európában manapság – demográfiai tendenciák.] (2020). Elérhető: <http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/pdfscache/39754.pdf>

8 A Velux Alapítványok. (2019). 2019 – Roma in Europe [Romák Európában].

Elérhető: https://www.epaper.dk/velux01/ceu_report_roma/

Bővebben lásd a Világbank Romániára vonatkozó adatait:

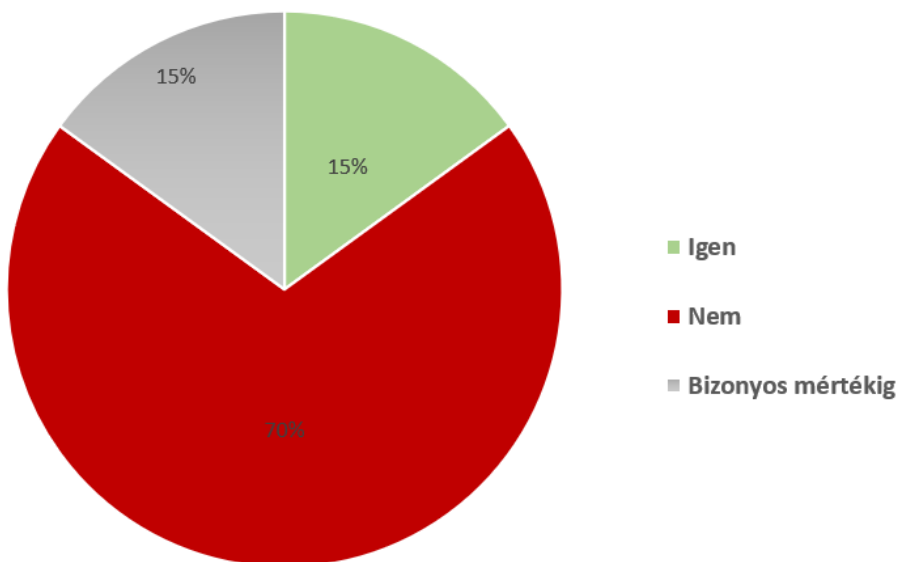
<https://documents.worldbank.org/curated/en/160691531142484229/pdf/128105-SCD-PUBLIC-P160439-RomaniaSCDBackgroundNoteRomaInclusion.pdf>

illetve az OECD Szlovákiára vonatkozó adatait:

https://www.oecd-ilibrary.org/economics/the-roma-have-a-much-younger-population_d8c7c39a-en

Arra a kérdésre, hogy szerintük van-e elég olyan **(roma) civil szervezet, amely elérhető** a roma fiatalok számára az országukban, a válaszadók 70%-a azt állította, hogy nincs elég elérhető szervezet. Tekintettel arra, hogy a nem kormányzati szervezetek milyen hatást gyakorolhatnak a roma fiatalokra a különböző típusú szolgáltatások, információk és személyiségfejlesztő készségek biztosítása terén, feltétlenül támogatni kell a roma fiatalok számára elérhető, hozzáférhető új struktúrák létrehozását.

9. ábra Ön szerint van-e elég (roma) civil szervezet, amely elérhető a roma fiatalok számára az Ön országában?

Rendelkeznek-e a nem kormányzati szervezetek a roma fiatalok igényeinek kielégítéséhez szükséges **kapacitással**? A válasz az, hogy igen, de ez korlátozottan.

Az Amalipe munkájának egyik iránya a roma fiatalokkal végzett foglalkozás – az Amalipe iskolai hálózatában működő diákszervezeteken, közösségi ifjúsági önkéntes klubokon és számos más tevékenységen keresztül. Úgy véljük, van kapacitásunk a roma fiatalok igényeinek kielégítésére. (Amalipe, Bulgária)

Először is egyértelmű volt, hogy míg a legtöbb civil szervezetnek megvan a szükséges (pl. pénzügyi, emberi erőforrásra vonatkozó) kapacitása arra, hogy romakérdésekkel általánosabban (pl. oktatással vagy kultúrával) foglalkozzon, legtöbbjüknek korlátozott vagy egyáltalán nincs lehetősége (pl. ismeretei, emberi és pénzügyi erőforrása) a roma fiatalok és nők helyzetének erősítésére és a velük kapcsolatos kérdések kezelésére. Másodszor, bár a nem kormányzati szervezetek képesek kielégíteni a fiatalok igényeit az emberi jogokkal kapcsolatos információk elérése, a diszkrimináció, a cigányellenesség vagy az erőszak elleni küzdelem érdekérvényesítő eszközei tekintetében, a legtöbb nem kormányzati szervezet nem mindig rendelkezik a munkájuk fenntarthatóságának biztosításához szükséges pénzügyi forrásokkal. Harmadszor, míg a nem kormányzati szervezetek teret biztosíthatnak a roma fiatalok számára ismereteik bővítésére és készségeik fejlesztésére, hogy maguk is szót emelhessenek szükségleteik, jogaik és lehetőségeik érdekében, a nem kormányzati szervezetek nem tudnak reagálni a roma fiatalok olyan szükségleteire, amelyek kívül esnek szervezeti hatáskörükön, amilyen például az iskolai szegregáció vagy a szegénység.

Megvan a kapacitásunk arra, hogy a roma fiatalok egy kis csoportjának oktatási igényeit kielégítsük. Nem tudjuk az összes fiatal összes oktatási igényt kielégíteni. Megpróbáljuk kezelni azokat a strukturális és intézményi tényezőket, amelyek nagyobb hatással vannak a roma fiatalok igényeinek kielégítésére (a Roma Oktatási Alap képviselője).

Végül, de nem utolsósorban, a legtöbb nem kormányzati szervezet (amint arra a fentiekben is rámutattunk) korlátozott emberi kapacitással rendelkezik (azaz a nem kormányzati szervezetek szakmai személyzetével), és hiányoznak a legfontosabb intézményfejlesztési elemek mind infrastrukturális, mind pénzügyi szempontból (azaz a rendelkezésre álló forrásokhoz és lehetőségek elérésének képessége).

Ezeket a megállapításokat kiegészítve az Európa Tanácsnak a roma ifjúsági cselekvési terv (2016-2019) eredményeiről és hatásáról szóló tanulmánya kimutatta, hogy „a roma fiatalok és a roma szervezetek kapacitása továbbra is jelentős kihívást jelent” (28. o.).⁹ *Az ET tanulmánya a kapacitással kapcsolatban a következő kihívásokat tárta fel:*

- A legtöbb roma ifjúsági struktúra és nem kormányzati szervezet korlátozott ismeretekkel és készségekkel rendelkezik a pénzügyi és projektmenedzsment, illetve az olyan feladatok elvégzésére, mint a cselekvési tervek kidolgozása, finanszírozási javaslatok kitöltése, valamint egyéb operatív funkciók ellátása.
- Az uniós projektekben részvételhez szükséges társfinanszírozás komoly akadálya volt és marad a roma fiatalok autonómiájának.
- A roma szervezetekkel szembeni diszkriminációt a belátható jövőben is fennálló akadályként említették, mivel akadályozza a roma fiatalok és szervezeteik társadalmi és politikai szerepvállalását.
- A roma szervezetek előtt álló akadályként említették a közösségi vezetőket is, mivel ők olyan „ajtónálló” lehetnek, akik nem érdekeltek a fiatalok részvételében.

Ugyanígy a roma ifjúsági hálózatok tag- és partnerszervezetei rámutattak, hogy nagyon kevés olyan szervezet van, amely európai és nemzeti szinten a roma fiatalokra összpontosít.¹⁰ Hiányzik a kapacitás és a fenntarthatóság, nem kapnak külön támogatást sem az államtól, sem az európai intézményektől, és teljes mértékben magán- és szórványos finanszírozástól függenek.

Kutatásunk azt mutatja, hogy Európában kevés a roma ifjúsági civil szervezet. A legtöbb esetben ezek kisszámú alkalmazottal rendelkeznek, és főként olyan kérdésekkel foglalkoznak, mint a roma fiatalok oktatása, foglalkoztatása és egészségügyi ellátása. Még kisebb azoknak a roma szervezeteknek a száma, amelyek – akár csak részben is – a roma fiatalok ügyeivel és szerepvállalásával foglalkoznak. Például csak két európai roma ifjúsági hálózat létezik: a Phiren Amenca és a TernYpe, és a legtöbb tagszervezetük közös.

9 Bővebben: <https://rm.coe.int/study-on-impact-of-roma-youth-action-plan/16809ca31d>

10 A Roma Ifjúsági Hálózatok álláspontja a 2020 utáni uniós keretrendszerről a nemzeti roma integrációs stratégiák számára
Elérhető: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/youth_position_paper_on_post-2020_eu_roma_framework.pdf

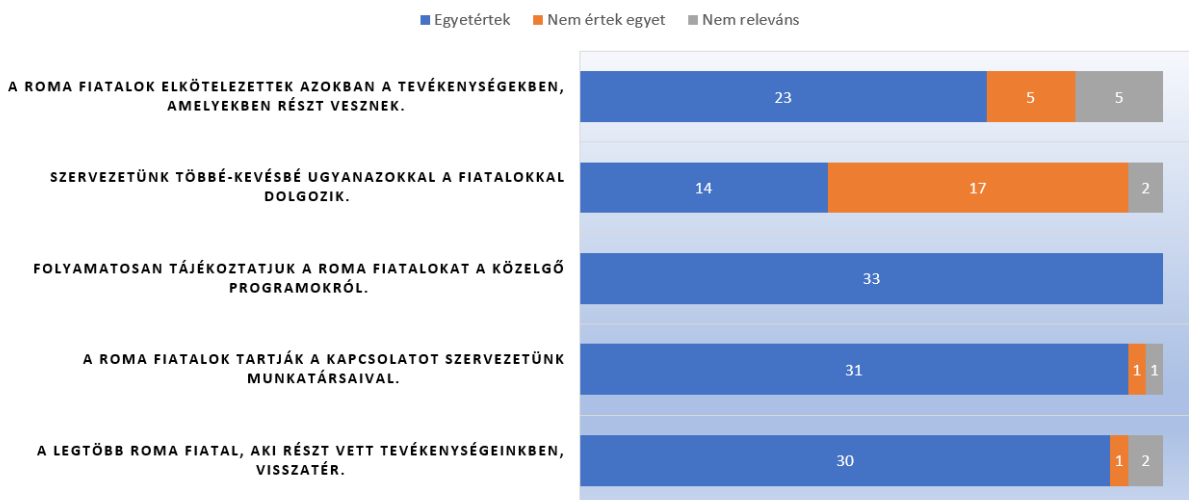
Mind a nemzeti, mind a nemzetközi roma szervezetek nehezen tudják fenntartani tevékenységüket, mivel korlátozottan jutnak finanszírozáshoz. E tekintetben különösen éles a különbség Nyugat- és Kelet-Európa között. Míg Nyugat-Európában a helyi kormányok, a nemzeti szervek és más helyi adományozók lehetővé teszik a hazai projektek és ifjúsági kezdeményezések finanszírozását, addig Közép- és Kelet-Európában ez a finanszírozás az európai programokra és projektekre korlátozódik, miközben Kelet-Európában él a legtöbb roma fiatal. A roma fiatalok támogatása érdekében a kisszámú nem kormányzati romaszervezetnek nagyobb kapacitásra van szüksége. Számukra viszont elérhető és fejleszthető a roma fiatalok nyújtotta kapacitás, különösen a hátrányos helyzetű háttérűeké, akiknek korlátozott ismereteik vannak a roma mobilizációról és aktivizmusról.

6. A ROMA FIATALOK SZEREPVÁLLALÁSÁNAK MINŐSÉGE

Amikor nem kormányzati szervezeteket kértünk arra, hogy értékeljék a roma fiatalok szerepvállalásának minőségét és a roma fiatalok civil szervezetekbe vonásának különböző dimenzióit, a következőket tárták fel (lásd az alábbi ábrát). Először is, az összes válaszadó közül 23-an egyetértettek, és csupán 5 nem értett egyet azzal, hogy a roma fiatalok eléggé elkötelezettek azok iránt a tevékenységek iránt, amelyekkel foglalkoznak. Ami a civil szervezetek kedvezményezettjeinek sokszínűségét illeti, a válaszadók több mint fele állította, hogy szervezete nem mindig ugyanazzal az embercsoporttal dolgozik, míg 14 szervezet többé-kevésbé ugyanazzal a csoport fiatallal dolgozik.

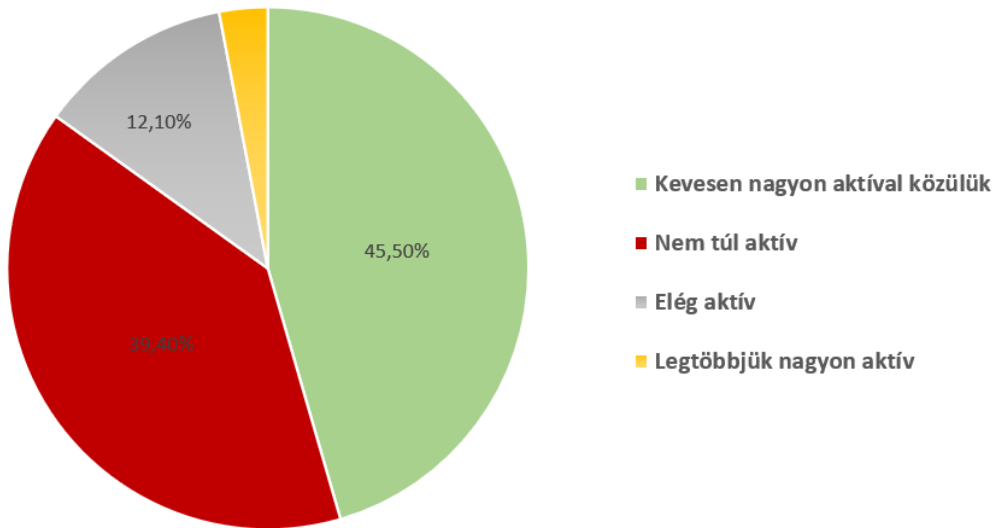
A válaszadók egyöntetűen azt állították, hogy folyamatosan tájékoztatják a roma fiatalokat a közelgő tevékenységekről, és meglehetősen magas arányban állították azt is, hogy a tevékenységeikben részt vevő roma fiatalok folyamatosan tartják a kapcsolatot a szervezetük munkatársaival. Ehhez hasonlóan a válaszadók szerint a legtöbb roma fiatal, aki részt vett a civil szervezetek tevékenységeiben, visszatér, és az újjal is foglalkozik. Ez azt mutatja, hogy a fiatalokba és az ifjúsági civil társadalmi ágazatokba végzett befektetés hozzájárul a fiatalok polgári szerepvállalásának fenntartásához.

10. ábra A nem kormányzati szervezetekkel kapcsolatos tapasztalatai alapján hogyan értékelné a következőket?

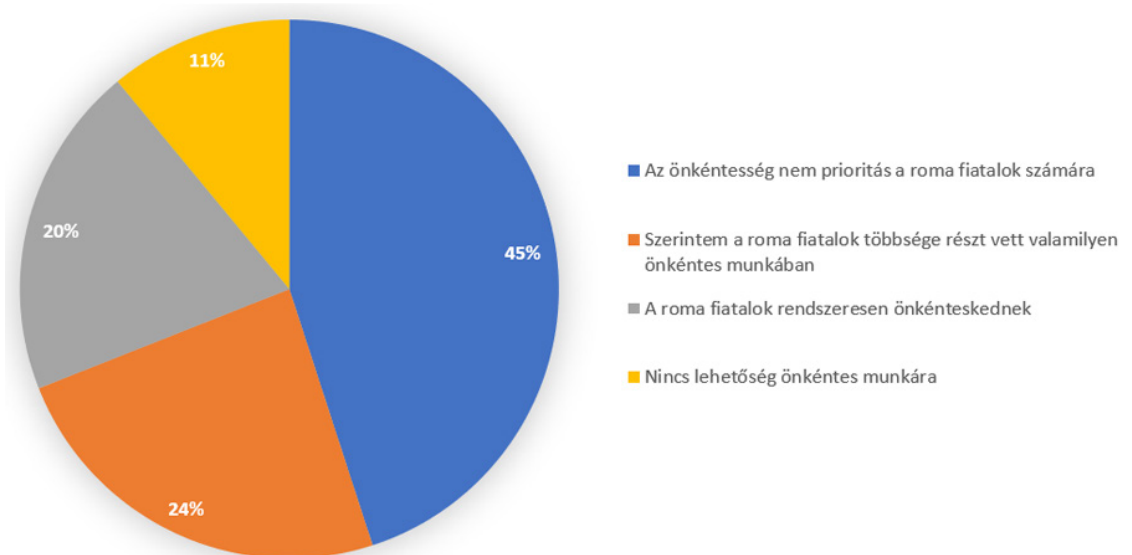
A nem kormányzati szervezetek megosztott véleményét fogalmazták meg, amikor a tevékenységük terepéről szolgáló országban a **fiatalok állampolgári szerepvállalásának szintjéről** (pl. szavazási arány, nyilvános gyűléseken, vitákon részvétel) kérdezték őket. A válaszadók mintegy 45%-a mondta azt, hogy országában csak kevés roma fiatal vesz részt aktívan ilyen rendezvényeken. A válaszadók mintegy 40%-a volt azon a véleményen, hogy országukban a roma fiatalok általában nem túlságosan aktívak. Végül 12%-uk azt állította, hogy a roma fiatalok meglehetősen aktívak, 1%-uk pedig azt, hogy a legtöbb roma fiatal a működés helye szerinti országban aktívan részt vesz a közéletben.

11. ábra Milyen szintű a fiatalok állampolgári részvétele az Önök működésének helye szerinti országban?

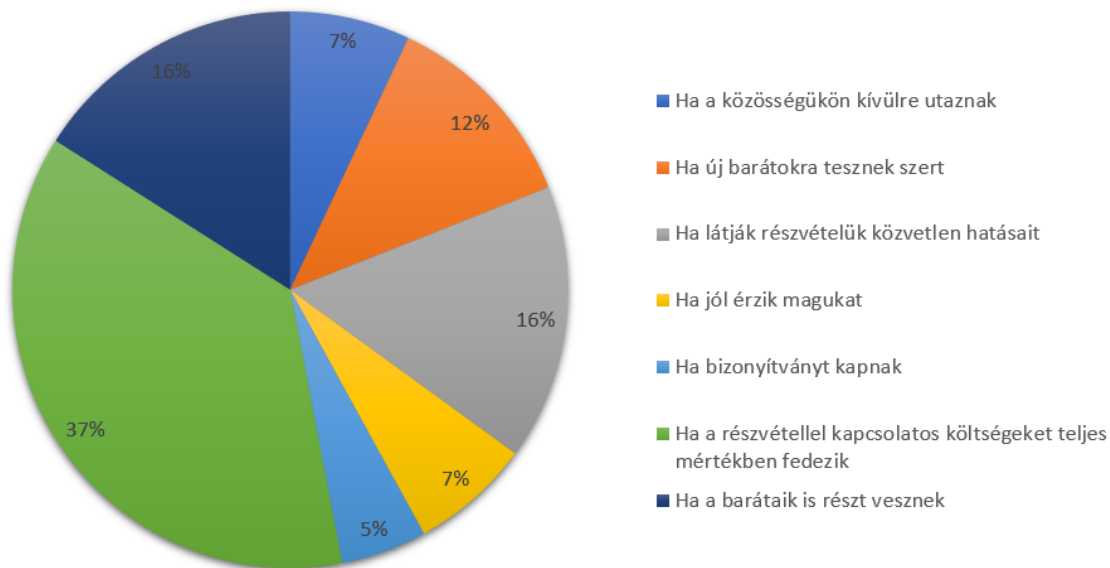
Amikor az önkéntességről volt szó, a kép a következőképpen alakult. Először is, a válaszadók 45%-a úgy véli, hogy az önkéntesség nem prioritás a roma fiatalok számára. Ennek oka lehet az is, hogy kevés vagy egyáltalán nincs lehetőség van önkéntes munkára – a válaszadók 11%-a mondta azt, hogy nincs lehetősége önkéntes munkára. Eközben a válaszadók 24%-a úgy véli, hogy a roma fiatalok többsége részt vett már valamilyen önkéntes tevékenységben, míg 20%-uk szerint a roma fiatalok rendszeresen végeznek önkéntes munkát.

12. ábra Ön szerint milyen mértékben végeznek önkéntes munkát a roma fiatalok régiójukban / közösségükben / országukban?

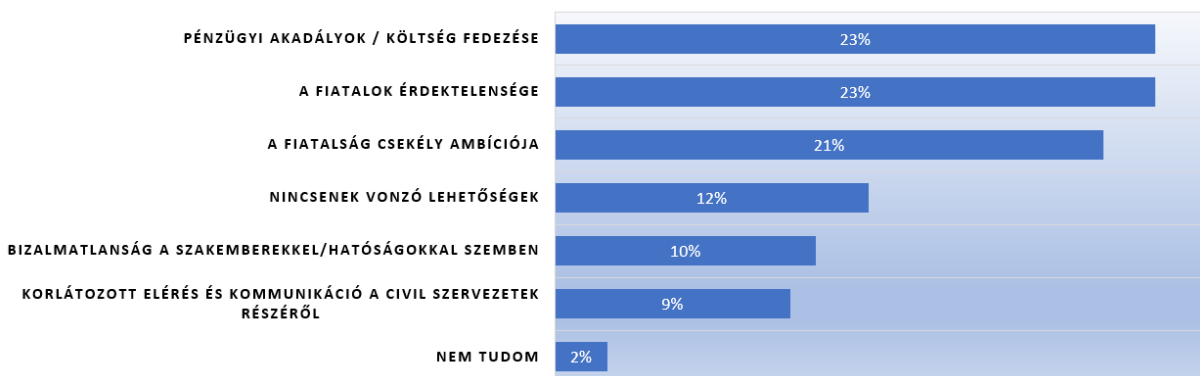
Miközben igyekeztünk megtudni, hogy a nem kormányzati szervezetek hogyan látják a roma fiatalok **motivációját** a romákkal kapcsolatos állampolgári és politikai tevékenységekben vállalt szerepre, a felmérés megállapította, hogy a tanulmányban részt vevő nem kormányzati szervezetek 37%-a szerint a roma fiatalok részvétele azzal függ össze, hogy az általuk látogatott tevékenységekkel kapcsolatos költségeket teljes mértékben fedezik. A roma fiataloknak tulajdonított két második legnépszerűbb motiváció (mindkettő 16%) azzal kapcsolatos, hogy a roma fiatalok látják-e szerepvállalásuk közvetlen hatását, illetve azt látják-e, hogy barátaik is részt vesznek a tevékenységben.

13. ábra Mi motiválja a roma fiatalokat arra, hogy részt vegyenek a romákkal kapcsolatos társadalmi és politikai tevékenységekben?

Emellett a civil szervezetek azon a véleményen voltak, hogy a roma fiatalok motivációja változó, és függ az életkortól, a közösségük előtt álló problémáktól, a tevékenységek időzítésétől (azaz hosszától és a távolságtól), illetve az őket részvételre buzdító civil szervezet presztízsétől, hírnevétől vagy elkötelezettségétől.

14. ábra Melyek a legfőbb akadályai annak, hogy a fiatal romákat bevonják az Önök szervezetének munkájába?

A roma fiatalok **szervezeti munkába bevonásának legfőbb akadályaként** a civil szervezetek a pénzügyi kapacitás hiányát (23%) és a roma fiatalok iránti érdeklődés hiányát (szintén 23%) említették. Hasonlóképpen, a válaszadók 21%-a egyetértett azzal, hogy a roma fiatalok ambíciói alacsonyak, s ez megakadályozza őket abban, hogy elköteleződjenek. A válaszadók úgy vélik továbbá, hogy nincsenek a roma fiatalok számára vonzó részvételi lehetőségeik az általuk képviselt civil szervezeteken belül (12%), míg a roma fiatalok 10%-a azért nem vállal szerepet, mert nem bízik a szakemberekben és a hatóságokban.

Végül, de nem utolsósorban a legtöbb civil szervezet képviselői úgy vélik, hogy a civil szervezetek több mint megfelelő munkát végeznek a fiatalok elérésében és a velük folytatott kommunikációban. A nem kormányzati szervezetek úgy találták, hogy a szerepvállalás további akadályait a roma fiatalok ismereteinek, képzettségének, (pénzügyi és időbeli) erőforrásainak, képzésének és korábbi részvételi tapasztalatainak hiánya jelentette.

Más nem kormányzati szervezetek hangsúlyozták, hogy a roma fiatalok hátrányos megkülönböztetéssel szembesülnek, amikor nem kormányzati szervezetek tevékenységeiben vesznek részt, közösségük általában nem támogatja a szerepvállalást:

Egyesek [roma fiatalok] kiszorulnak, és csak saját közösségükön belül élnek
(Suomen Romaniyhdistys ry - a Finn Roma Szövetség képviselője).

A görögországi roma fiatalok (nagy mértékben) szembesülnek olyan nehézségekkel, amelyek befolyásolják mindennapi életüket, általában azért hagyják ott az iskolát, hogy dolgozni kezdjenek. A roma közösségek városiasabb területein egyre több roma fiatal tanul tovább a középiskola után. Ezek a fiatal férfiak és nők nagyobb érdeklődést mutatnak a polgári részvétel iránt. Sok roma fiatalnak muszáj dolgoznia, hogy segítse/támogassa családját, ezért nem tekintik prioritásnak a polgári részvételt
(United Societies of Balkans, görögországi képviselők).

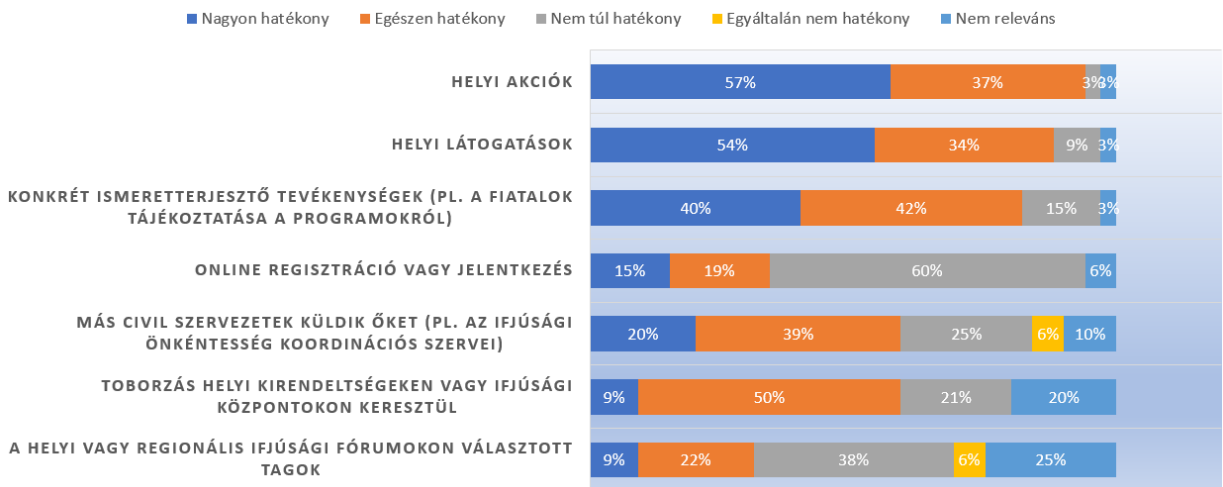
Melyek a roma fiatalok előtt tornyosuló **legfőbb akadályok** a polgári életben, a közéletben és a politikában vállalt szerep tekintetében? A nem kormányzati szervezetektől kapott válaszok alapján a következő akadályokat állapították meg:

- Motiválatlanság
- Alacsony önbecsülés, önbizalom és ambíciók
- Nem beszélnek angolul
- Információhiány
- Pénzügyi lehetőségek hiánya
- Kulturális gondok (nők részvétele)
- Családi kötelezettségek
- Nincsenek példaképek
- Ismeretek, készségek hiánya
- Nincs támogatás a társadalom, az intézmények, a közösség részéről
- A részvételi platformok hiánya
- Megkülönböztetés és kirekesztés
- Érdemtelenesség
- Csekély bizalom a nem kormányzati szervezetek iránt
- Időhiány
- Nincs közvetlen eredménye a részvételüknek
- Az ifjúság bevonásához megfelelő a hozzáállás
- Nincs olyan vezetés, amely elősegítené a részvételt
- Utazással összefüggő akadályok
- Nincsenek a roma ifjúságra összpontosító, megfelelő programok
- Csekély bizalom a politika iránt
- Alacsony szintű iskolai képzés
- A szülők csekély mértékű állampolgári szerepvállalása

7. A ROMA FIATALOK BEVONÁSA ÉS IGÉNYEIK FELTÁRÁSA

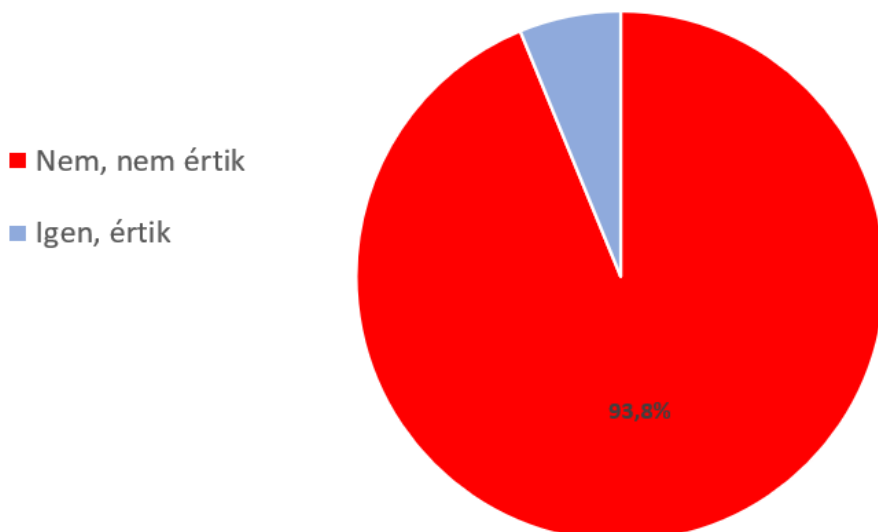
Amint az alábbi 15. ábrán látható, a civil szervezetek azt mutatták, hogy a helyi akciók, helyi látogatások és konkrét felvilágosító tevékenységek (azaz a fiatalok tájékoztatása a civil szervezetek munkájáról) a leghatékonyabb módjai annak, hogy a roma fiatalokat bevonják tevékenységükbe.

15. ábra Mennyire hatékonyak a következő módszerek a fiatalok bevonására?

A felmérésben részt vevő nem kormányzati szervezeteket arra kértük, értékeljék, hogy a roma fiatalok **értik-e, hogyan alakul a politika, és ők hogyan befolyásolhatják**. Az alábbi ábra világosan mutatja, hogy a válaszadók közel 94%-a úgy véli: a roma fiataloknak nincsenek ismereteik a politikai döntéshozatalról, és nem is értik, hogyan tudnák befolyásolni. Ez szorosan összefügg a roma fiatalok saját érdekeinek képviselésével kapcsolatos személyes képességeivel, készségeivel, de a különböző kormányzási struktúrákban vállalt szerepükkel összefüggő tapasztalataikkal is.

16. ábra Ön szerint megértik-e a roma fiatalok a döntéshozatali folyamatokat, politikai döntések folyamatát és azt ők hogyan befolyásolhatják?

Azokra a különböző **mechanizmusokra vagy lehetőségekre utalva**, amelyek a roma fiatalok számára lehetővé teszik, hogy nemzeti/körzeti/helyi szinten részt vegyenek annak az országnak a kormányzati struktúráiban, ahol élnek, a válaszadók kijelentették, hogy a roma fiatalok részvétele és képviselete változó.

A válaszadók többsége azt állította, hogy helyi szinten nem sok lehetőség van a fiatalok részvételére. Vannak azonban olyan országok, ahol különféle városok vagy régiók önkormányzatai ösztöndíjakat a kormányzati struktúrákban vagy képzést biztosítanak róluk.

Helyi és regionális szinten a Consell de la Joventut de Barcelona [Barcelonai Ifjúsági Tanács] és a Consell Nacional de la Joventut de Catalunya [Katalónia Nemzeti Ifjúsági Tanácsa] nem hivatalos meghívást kapott a részvételre, de felhatalmazzuk a fiatalokat, hogy hozzák létre saját szervezetüket vagy platformjukat, amelyen keresztül közvetlenül, saját hangjukat hallathatják (FAGiC, Spanyolország).

Finnországban kevés romát vonnak be a helyi szintű politikai döntéshozatalba, ha nagyobb városokban (nagyvárosi területeken) élnek. A finn önkormányzatok ifjúsági részlegei szolgáltatásokat nyújtanak a fiataloknak, a romák pedig részt vesznek a tevékenységekben, de maguk a roma fiatalok nem kezdeményeznek tevékenységeket. Magyarországon a 2019-es önkormányzati választások után több roma fiatal került be a helyi önkormányzatokon belüli közhivatalokba, de számuk még mindig kifejezetten alacsonynak tekinthető.

Nemzeti szinten a fiatal roma aktivisták és civil szervezetek nagy reményt fűznek a fiatalok részvételéhez a Nemzeti Ifjúsági Tanácsokban, a többségi ifjúsági civil szervezetekben és a diákszövetségekben, a roma fiatalok azonban ezekben a struktúrákban csak kis számban vagy egyáltalán nem képviseltetik magukat:

Az RGDTS megfigyelő tag a Nemzeti Ifjúsági Tanácsban Magyarországon, és támogattuk az egyik partnerszervezetünket is, hogy tagszervezetként bekerüljön a Tanácsba. Ez az egyik módja annak, hogy egy struktúra részévé váljanak, de általában a roma fiatalok többnyire kimaradnak a döntéshozatalból. Az ifjúsági struktúrákban a roma fiatalok általában nem képviseltetik magukat, sőt kirekesztik őket (az RGDTS képviselője, Magyarország).

Egy ország kedvezőtlen politikai helyzete ugyanígy korlátozhatja a romákhoz hasonló csoportok szerepvállalását:

Sajnos az államot nacionalista formációk irányítják, ami a roma fiatalok közvetlen megkülönböztetéséhez vezet, és megakadályozza, hogy részt vegyenek az országos, regionális és helyi állami és önkormányzati struktúrákban (Association Youth Club Roma Stolipinovo 1996, Bulgária).

Összefoglalva: az általános helyzet az, hogy a roma fiatalok formális részvétele az ilyen struktúrákban általában alacsony, többségüknek nincs hozzáférése semmilyen hivatalos társadalmi szerepvállalási struktúrához (más szóval: legtöbbjük általában társadalmilag kirekesztett). Ha léteznek is részvételi és képviseleti struktúrák, a fiatal romáknak nincs túl sok lehetőségük a részvételre. És még ott is, ahol adottak ilyen lehetőségek, a részvétel nem valós és értelmes, hanem inkább csak jelképes. Még ha vannak is kezdeményezések a fiatalok bevonására, a fiatalok tényleges részvétele általában csekély mértékű, a kisebbségi fiataloké pedig még alacsonyabb.

8. KÖVETKEZTETÉSEK

A Roma ifjúsági szektor Európa-szerte fontos összetevője mind a roma, mind az ifjúsági mozgalomnak. Ez a jelentés a roma fiatalok és a roma fiatalokkal, a roma fiatalokért vagy a roma fiatalok ügyeivel foglalkozó pro-roma civil szervezetek (azaz a nem kormányzati szervezetek) igényeit, kihívásait és lehetőségeit mutatja be. Kutatásunk feltárta azokat a valós és vélt akadályokat, amelyekkel a roma és ifjúsági civil szervezetek szembesülnek, valamint a roma fiatalok polgári és politikai életben vállalt hatékony szerepének előfeltételeit.

A kutatásban részt vevő nem kormányzati szervezetek úgy vélik, hogy a kormányoknak erkölcsi és jogalkotói kötelességük reagálni a roma fiatalok igényeire. A nem kormányzati szervezetek képviselőinek többsége úgy véli, hogy a nemzeti kormányok az EU-ban képesek reagálni a roma fiatalok igényeire, de nem hajlandók erre, vagy meglehetősen felületesen kezelik az ifjúsági témát. Szerintük a nemzeti kormányok rendelkeznek a roma fiatalok igényeinek kielégítéséhez szükséges finanszírozással, de nincsenek annak az ismeretnek a birtokában, hogyan tegyék ezt, hogyan ériék el a roma fiatalok teljes körű, valódi és érdemi részvételét a közpolitikák kidolgozásában, végrehajtásában és nyomon követésében.

Válaszadóink úgy vélik, hogy a roma fiatalok érdekei nem szerepelnek az országos politikai napirenden. Úgy tűnik, hogy a kormányok nem képesek megérteni a roma fiatalokat, segítő kezét nyújtani nekik. Nemcsak a politikai akarat hiányzik, hanem a kormányok, a civil társadalom és az ifjúság közötti elégtelen koordináció és együttműködés is. Ezért mindezeknek a szereplőknek stratégiai megközelítéssel kell dolgozniuk a roma fiatalok részvételét célzó, megfelelő együttműködés érdekében, amelynek keretében a nemzeti kormányok több szereplővel és érdekelt féllel, közöttük a roma közösségekkel és a többségi ifjúsági ágazattal dolgoznának együtt:

A kormányok európai vagy nemzeti szintről nem érik el ezeket a csoportokat [a roma fiatalokat], óriási szakadék tátong az utcai valóság és a politikai osztály elképzelései között. Vajmi kevés szó esik a csoportok nevében, viszont sok az előítélet (asbl DIOGENES / ROM Project, Belgium).

A jelentés főbb megállapításai alapján a következő következtetéseket vonjuk le: Először is, a jelentés rámutatott, hogy **a roma és más nem kormányzati szervezetek roma fiatalokkal és a roma fiatalok érdekében végzett munkáját fokozni és diverzifikálni kell.** A nem kormányzati szervezetek munkája fontos tényező volt a roma fiatalok mozgósításában és személyes és szakmai fejlődésük támogatásában. Ami a tanulmányba bevont nem kormányzati szervezetek konkrét tevékenységeit illeti, legtöbbjük a roma fiatalokat célzó „egyirányú” tevékenységekkel foglalkozik (pl. tájékoztatás, tanulási lehetőségek, mentorálás, önkéntes programok), mégis kevesen számoltak be arról, hogy lehetőséget adtak roma fiatalok vezetésével folytatott tevékenységekre. A nem kormányzati szervezetek és projektjeik gyakran feltételezik, hogy mire van szüksége a célcsoportnak, anélkül, hogy megfelelő tanácskozást folytatnának az érintettekkel. Javasoljuk a roma fiatalokat bevonását szükségleteinek, és a kielégítésüket szolgáló tevékenységek és projektek jellegének meghatározásába.

A tanulmányban részt vevő nem kormányzati szervezetek képviselőinek mintegy 12%-a véli úgy, hogy nincsenek a roma fiatalok számára vonzó részvételi lehetőségeik a megkérdezett nem kormányzati szervezeteken belül. A kutatás azt mutatja, hogy a legtöbb ilyen struktúra portfóliója a roma fiatalok és gyermekek számára relevánsnak tartott legközvetlenebb szükségletekre összpontosít, például az oktatásra, a társadalmi befogadásra, a diszkrimináció elleni küzdelemre, valamint a kisebbségi és emberi jogok előmozdítására. Ennek ellenére szükség van a roma fiatalokkal foglalkozó civil szervezetek sokszínűvé tételére és a 21. századi ifjúsági kihívások (pl. digitalizáció, e-részvétel, környezetvédelmi kérdések) kezelése érdekében.

A tanulmányban részt vevő nem kormányzati szervezetek képviselőinek túlnyomó többsége hasonlóképpen úgy véli, hogy a roma fiatalok nem rendelkeznek ismeretekkel a politikai döntéshozatalról, és nem is értik, hogyan tudnák befolyásolni. Ezért a jövőben ezeknek a nem kormányzati szervezeteknek (és nem csak nekik) nagyobb hangsúlyt kell majd fektetniük arra, hogy a roma fiatalok elsajátítsák azokat az ismereteket és készségeket, amelyek lehetővé teszik számukra, hogy befolyojanak az életüket és közösségeik életét érintő politikai döntéshozatalban. Ugyanakkor a roma fiatalokat fel kell hatalmazni arra, hogy befolyásolhassák a különböző politikai döntéshozatali folyamatokat.

Másfelől ez a jelentés rámutatott, hogy **növelni kell a roma ifjúsági civil szervezetek részvételét és képviseletét mind a roma, mind az ifjúsági struktúrákban és a politikai döntéshozatali folyamatokban**. A tanulmányban részt vevő nem kormányzati szervezetek képviselőinek mintegy 53%-a úgy véli, hogy a roma fiatalok uniós szintű képviselete gyenge. A megkérdezett nemzeti és helyi szintű szervezetek szerint a roma fiatalok számára az uniós szintű nem kormányzati szervezetekkel, hálózatokkal és intézményekkel a kapcsolat legfőbb akadályai közé tartozik az információ és az együttműködési lehetőségek hiánya, a nyelvi nehézségek, illetve az uniós tagság hiánya. Az uniós szintű szerepvállalás akadályai a szóban forgó szervezet kapacitásával, hírnevével és tapasztalatával, valamint a nem kormányzati szervezetek között a támogatásokért folyó versennyel is összefüggnek.

A roma fiatalok és a nem kormányzati roma ifjúsági szervezetek általában csekély szerepet vállalnak, képviseletük gyenge a hivatalos struktúrákban. A fiatal romáknak még ott sincs túl sok lehetőségük arra, hogy részt vegyenek ezekben a struktúrákban, ahol léteznek az általános lakosság számára létrehozott részvételi és képviseleti struktúrák. Mindazonáltal, ha van is ilyen lehetőség, a részvétel nem valós és értelmes, hanem inkább csak jelképes. Még ha vannak is kezdeményezések a fiatalok bevonására, a fiatalok tényleges részvétele általában csekély mértékű, a kisebbségi fiataloké pedig még alacsonyabb.

A roma mozgalmon belül a roma fiatalokat és a roma ifjúsági szervezeteket távol tartják, vagy hátul szerepelnek a rangsorban az elfogadottabb nem kormányzati szervezetek és a roma közösségi vezetők napi-rendjén, és nincsenek lehetőségeik a szerepvállalásra és arra, hogy saját közösségükkel tartsák a kapcsolatot. A válaszadók mintegy 70%-a mondta azt, hogy nincs elég olyan szervezet, amely elérhető lenne a roma fiatalok számára. Ezért a roma fiatalok ügyei iránt érdeklődőknek támogatniuk kell olyan új (esetleg informális) roma ifjúsági struktúrák és szervezetek létrehozatalát, amelyekben a roma fiatalok magukénak érezhetik a felelősséget, és ahol megosztják velük a döntéshozó hatalmat.

Harmadsorban ez a jelentés rámutat arra is, hogy **a roma ifjúsági szervezeteknek fokozottabb kapacitásépítésre és több finanszírozási lehetőségekre van szükségük**. Feltűnő, hogy a felmérésben kevés klasszikus roma ifjúsági civil szervezet képviselteti magát: a 33 válaszadó közül mindössze 11 volt olyan civil szervezet, amely kizárólag az ifjúsággal foglalkozott. A tanulmányban szereplő összes válaszadó közül csak 3 civil szervezetet vezetnek roma fiatalok.

A tanulmányban részt vevő nem kormányzati szervezetek úgy vélték, hogy a roma ifjúsági (roma fiatalokat képviselő vagy roma fiatalok által vezetett) nem kormányzati szervezetek, illetve a roma fiatalokkal és/vagy a roma fiatalokkal dolgozó/foglalkozó nem kormányzati szervezetek kapacitása (azaz a személyi, pénzügyi és emberi erőforrások) szűkös. A szűkös kapacitás és a pénzügyi korlátok közvetlen hatással vannak az ilyen civil szervezetek részéről végrehajtott projektek számára, a velük kapcsolatban álló roma fiatalok számára és az általános elérési lehetőségeikre (más szóval: az évente több mint 200 roma fiatalot elérni képes szervezetek több mint 10 munkatárssal rendelkeztek).

Továbbá a felmérés azt is kimutatta, hogy egyik-másik nem kormányzati szervezetnek van kapacitása arra, hogy általában (pl. az oktatás vagy kultúra terén) foglalkozzon romakérdésekkel, viszont a roma fiatalok és nők problémáival csak korlátozottan vagy egyáltalán nem képesek foglalkozni (mivel ismereteik specializáltak, de nincs elegendő emberi és pénzügyi erőforrásuk sem). Tekintettel arra, hogy a nem kormányzati szervezetek milyen hatást gyakorolhatnak a roma fiatalokra a különböző típusú szolgáltatások, információk és személyiségfejlesztő készségek biztosítása terén, feltétlenül támogatni kell a roma fiatalok számára elérhető, hozzáférhető új struktúrák létrehozását.

A jelentésben azonosított főbb hiányosságok alapján az alábbi szakasz ajánlások sorát tartalmazza.

9. AJÁNLÁSOK

Az alábbiakban számos olyan lehetőségre teszünk javaslatot, amelyekkel az uniós intézmények, a nemzeti kormányok, az adományozó szervezetek, a nem kormányzati szervezetek és más érdekelt felek támogathatják a pro-roma ifjúsági szervezeteket és a roma fiatalokat abban, hogy egyenlő mértékben vehessenek részt a közéletben és a civil életben. Az ajánlások a három fő célkitűzés szerint tagolódnak, és a jelentés következtetéseiben bemutatott hiányosságok pótlására irányulnak. Az ajánlásokat az uniós intézményeknek, a nemzeti kormányoknak, az adományozó szervezeteknek és a nem kormányzati szervezeteknek címezzük, de kérjük a roma fiatalokat és roma ifjúsági szervezeteket támogató más érintetteket is, hogy ők is vegyék fontolóra.

Célok	Ajánlások
A többségi és roma civil szervezeteknek fokozniuk és diverzifikálniuk kell a fiatal romákat célzó és bevonó tevékenységeiket.	Támogassák a helyi és nemzeti informális csoportok és nem kormányzati szervezetek munkáját (eszközökkel, szakértelemmel, láthatóvá tétellel, együttműködéssel stb.), hogy azok a roma fiatalok szerepvállalásával és képviselőivel kapcsolatos konkrét projektekre összpontosítsanak.
	Hozzák össze a különböző háttérű roma és nem roma fiatalokat (LMBTQ+ közösségek, különböző alcsoportok, társadalmi-gazdasági státusz, társadalmi nem stb.), és biztosítsanak számukra lehetőséget a találkozásra, a nézőpontok, igények és törekvések cseréjére, valamint adjanak nekik lehetőséget arra, hogy minden szinten aktívan részt vegyenek a polgári életben.
	Fejlesszék a fiatal romák politikai készségeit.
	Vonják be a roma fiatalokat a projekt- és programfejlesztés korai szakaszától kezdve, hogy szükségleteiket és érdekeiket figyelembe vegyék.
	Dolgozzák ki és hajtsák végre az aktív polgári, állampolgári részvétellel és az emberi jogokkal kapcsolatos stratégiákat és intézkedési terveket nemzeti és helyi szinten.
	Hozzanak létre szövetségeket más ifjúsági mozgalmakkal: kisebbségi fiatalokkal, zsidókkal, muszlimokkal, színesbőrűekkel, LMBTQ+ tagokkal stb.
	A közös fellépések lehetőségének megteremtése érdekében létesítsenek partneri kapcsolatokat más olyan nem roma ifjúsági szervezetekkel, amelyek a fiatalokat célozzák meg.
	A roma és nem roma (ifjúsági) szervezeteknek a partnerség különböző formáit kell kialakítaniuk egymással és az intézményekkel a roma fiatalok részvételének elősegítése érdekében.

<p>Növeljék a roma ifjúsági civil szervezetek részvételét és képviselétét mind a roma, mind az ifjúsági struktúrákban és a politikai döntéshozatali folyamatokban.</p>	<p>Gondoskodjanak a roma ifjúsági szervezetek bevonásáról a 2020 utáni nemzeti romastratégiák tervezésébe, végrehajtásába és nyomon követésébe.</p>
	<p>Az Európai Ifjúsági Fórumnak, a nemzetközi ifjúsági szervezeteknek és a nemzeti ifjúsági tanácsoknak biztosítaniuk kell a roma fiatalok egyéneinek és szervezeteinek érdemi részvételét struktúráikban.</p>
	<p>Vonják be a roma ifjúsági szervezeteket és építsék be prioritásaikat a helyi akció-csoportokba (HACS).</p>
	<p>Biztosítsanak konkrét intézkedéseket a roma ifjúsági szervezetek finanszírozására az európai és nemzeti finanszírozás keretében, hogy közvetíthessék a roma fiatalok hangját, és hozzájáruljanak a roma fiatalok integrációjához.</p>
	<p>Biztosítsanak finanszírozást a roma ifjúsági szervezetek számára a 2020 utáni nemzeti romastratégiák független nyomon követésére.</p>
	<p>A nemzeti kormányoknak és a nemzeti roma kapcsolattartó pontoknak és struktúráknak be kell vonniuk a roma ifjúsági szervezeteket a roma és ifjúsági kérdésekkel kapcsolatos fontos konzultációs mechanizmusokba, például a nemzeti roma platformokba vagy a nemzeti ifjúsági strukturált párbeszédbe.</p>
	<p>A döntéshozó szervezeteknek és struktúráknak aktív párbeszédre és együttműködésre kell törekedniük a roma ifjúsági szervezetekkel, hogy biztosítsák a fiatal romák szerepvállalásának és részvételének tartós mechanizmusait.</p>
	<p>Biztosítsák, hogy a roma ifjúsági szervezetek irányítsák az ifjúsági és romakérdéseket egyaránt érintő politikai döntéshozatali folyamatokat.</p>
	<p>A kormányoknak és a nemzeti roma kapcsolattartóknak be kell vonniuk a roma ifjúsági szervezeteket a 2020 utáni roma stratégiák kidolgozásába.</p>
	<p>Vonják be a roma ifjúsági szervezeteket az egyenlőséggel foglalkozó szervek munkájának és a rasszok egyenlőségről szóló irányelv végrehajtásának nyomon követésébe.</p>
<p>Kapacitásépítés és finanszírozás a roma ifjúsági szervezetek számára</p>	<p>Adjanak tájékoztatás, gondoskodjanak képzésről, pénzről és egyéb eszközökről annak érdekében, hogy a roma ifjúsági szervezetek részt vehessenek a konzultációs folyamatokban és a részvétel egyéb intézményesített formáiban.</p>
	<p>Nyújtsanak pénz- és technikai támogatást, könnyítsenek a roma ifjúsági szervezetek adminisztratív terhein (pl. mivel a támogatási kérelmek és a jelentéstételi rendszerek összetettek és digitális ismereteket igényelnek).</p>
	<p>Támogassák a roma ifjúsági szervezetek létrehozását és fejlesztését (pl. a roma fiatalok vezette szervezetek célzott finanszírozásával és irányítási eszközeinek segítségével).</p>
	<p>Nyújtsanak finanszírozási, működési és irányítási támogatást az alulról szerveződő roma ifjúsági szervezetek megerősítéséhez.</p>
	<p>Építsék a nem kormányzati roma ifjúsági szervezetek kapacitását, hogy azok hozzájuthassanak az európai ifjúsági eszközökhöz, például az Erasmus Plus programhoz, az Európai Szolidaritási Testülethez és másokhoz, illetve részesüljenek azok előnyeiből.</p>

Felmérés a roma fiatalokkal foglalkozó nem kormányzati szervezetek körében

A szervezet neve és a működés országa: _____

■ Az alábbiak közül melyik jellemzi legjobban az Önök szervezetét?

- Kizárólag az ifjúsággal foglalkozó civil szervezet
- Szélesebb körű tevékenységgel, de ezen belül az ifjúsággal is foglalkozó nem kormányzati szervezet.
- Ifjúsági politikai vagy társadalmi mozgalom
- A nem kormányzati szervezetek hálózata
- Egyéb (éspedig): _____

■ A teljes/részmunkaidős fizetett munkavállalók száma

- 1-10 között
- 10-20 között
- 100 ezer felett
- 20-nál több

■ Az alábbi skálák közül melyiken működik az Ön szervezete?
Az összes vonatkozó választ jelölje be!

- Nemzetközi szint
- Európai szint
- Országos szint
- Helyi szint (azaz önkormányzati vagy térségi)
- Nem tudom

■ Tagja-e az Önök szervezete valamely uniós szintű nem kormányzati ifjúsági szervezetnek, vagy hálózatnak?

- Igen
- Nem
- Nem tudom
- Nem kívánom felfedni

■ Általánosságban az Önök szervezete az alábbi két kategória közül melyiket képviseli?

- Romákat és roma fiatalokat
- Fiatalokat

■ Az Önök szervezetének vezetése (az összes vonatkozó választ jelölje be!)

- Általában az ifjúságot
- A roma fiatalokat (35 éves korig)
- Főként a roma nőket
- Általában a romákat
- Nem romákat
- Vegyes
- Egyéb: _____

■ Az alábbi típusú kérdések közül melyikkel foglalkozik az Önök szervezete?

- Foglalkoztatás és vállalkozás
- Társadalmi befogadás
- Civil társadalmi szerepvállalás
- Oktatás, képzés
- Egészség és jólét
- Önkénteskedés
- Az ifjúság és a világ
- Kreativitás és kultúra
- Egyenlőség és sokszínűség
- Környezetvédelmi kérdések
- Emberi jogok
- Kisebbségi jogok
- Diszkrimináció
- Gyűlöletbeszéd
- Társadalmi nem
- Egyéb: _____

- Az alábbi tevékenységtípusok közül melyeket végzi az Önök szervezete?
 - A fiatalok és a politikai döntéshozók közötti párbeszéd támogatása (uniós szinten)
 - A fiatalok és a politikai döntéshozók közötti párbeszéd támogatása (nemzeti és helyi szinten)
 - Lobbitevékenység / az ifjúság szószólója
 - A fiatalok tájékoztatása alapvető jogokkal vagy a civil társadalommal kapcsolatos témákról
 - Alapvető jogokkal vagy civil társadalmi témákkal kapcsolatos kampányok
 - A fiatalok által vezetett társadalmi akciók támogatása
 - Ifjúsági önkéntes munkalehetőségek biztosítása vagy kultúrák közötti csereprogramok szervezése
 - Mentorálás, támogatás és/vagy útmutatás fiataloknak
 - Nem hivatalos és/vagy informális tanulási lehetőségek biztosítása fiatalok részére
 - Egyéb (éspedig)
 - Nem tudom
 - Nem kívánom felfedni

- Jelenleg megközelítőleg hány projektet vezetnek/valósítanak meg felelős szervezetként? (mérettől és költségvetéstől függetlenül)
 - Jelenleg nincsenek projektjeink
 - Egy-két projektre nyújtottunk be finanszírozási kérelmet
 - 1-3 projektünk van
 - 3-6 projektünk van
 - 6-nál több projektünk van
 - Támogatunk más projekteket, de nem mi vagyunk a felelős szervezet.

- Körülbelül hány fiatal kapcsolódik közvetlenül az Önök szervezetéhez (pl. tagság, előfizetés vagy strukturált tevékenységekben való részvétel útján)?
 - 1-10 között
 - 10-50 között
 - 50-100 között
 - 100-nál több

- Körülbelül hány fiatalot érnek el közvetve évente (pl. tájékoztatás, figyelemfelkeltés és szélesebb körű kommunikáció útján)?
 - 1-50 között
 - 50-100 között
 - 100-150 között
 - 150-200 között
 - 200-nál több
 - Nem tudom

Roma fiatalok szerepvállalásának felépítése

- Vannak-e mechanizmusok, illetve van-e lehetőség arra, hogy a fiatalok részt vegyenek a kormányzati struktúrákban nemzeti/körzeti/helyi szinten abban az országban, ahol az Önök szervezete működik? Kérjük, fejtse ki.

- Ön szerint a nemzeti kormányok az EU-ban képesek megfelelni a roma fiatalok igényeinek? Kérjük, fejtse ki válaszát.

- Rendelkezik-e az Önök nem kormányzati szervezete a roma fiatalok igényeinek kielégítéséhez szükséges kapacitással? Kérjük, fejtse ki válaszát.

- Ön szerint van-e elég (roma) civil szervezet, amely elérhető a roma fiatalok számára az Ön országában?

- Igen
- Nem
- Bizonyos mértékben

A roma fiatalok motivációja és részvételi képessége

- Mi motiválja a roma fiatalokat arra, hogy részt vegyenek a romákkal kapcsolatos polgári és politikai tevékenységekben?

- Ha bizonyítványt kapnak
- Ha a részvétellel kapcsolatos költségeket teljes mértékben fedezik
- Ha más barátok is részt vesznek rajta
- Ha jól érzik magukat
- Ha látják részvételük közvetlen hatásait
- Ha új barátokra tesznek szert
- Ha a közösségükön kívülre utaznak
- Egyéb: _____

■ Milyen szintű a fiatalok állampolgári részvétele (pl. szavazási arány, nyilvános gyűléseken való részvétel, viták) az Önök működésének helye szerinti országban?

- Kevesen nagyon aktívak közülük
- Nem túl aktívak
- Egészen aktívak
- Legtöbbjük aktív

■ Ön szerint milyen mértékben végeznek önkéntes munkát a roma fiatalok régiójukban/közösségükben/országukban?

- Szerintem a roma fiatalok többsége részt vett valamilyen önkéntes munkában.
- A roma fiatalok rendszeresen önkénteskednek
- Nincs lehetőség önkéntes munkára
- Az önkéntesség nem prioritás a roma fiatalok számára
- Egyéb: _____

■ A nem kormányzati szervezetekkel kapcsolatos tapasztalatai alapján hogyan értékelné a következőket?

(Egyetértek | Nem értek egyet | N/A)

_____ A legtöbb roma fiatal, aki részt vett tevékenységeinkben, visszatér

_____ Roma fiatalok tartják a kapcsolatot szervezetünk munkatársaival

_____ Folyamatosan tájékoztatjuk a roma fiatalokat a közelgő tevékenységekről

_____ Szervezetünk többé-kevésbé ugyanazzal a csoport fiatallal dolgozik.

_____ A roma fiatalok meglehetősen részt vesznek azokban a tevékenységekben, amelyekre elmennek

_____ A legtöbb roma fiatal, aki részt vett tevékenységeinkben, visszatér

_____ Roma fiatalok tartják a kapcsolatot szervezetünk munkatársaival

_____ Folyamatosan tájékoztatjuk a roma fiatalokat a közelgő tevékenységekről

_____ Szervezetünk többé-kevésbé ugyanazzal a csoport fiatallal dolgozik.

_____ A roma fiatalok meglehetősen részt vesznek azokban a tevékenységekben, amelyekre elmennek

■ Ön szerint megértik-e a roma fiatalok, hogyan alakul a politika és ők hogyan befolyásolhatják?

- Igen
- Nem értik.

■ Melyek a roma fiatalok előtt tornyosuló legfőbb akadályok a polgári életben, a közéletben és a politikában vállalt szerep tekintetében?

■ Mennyire hatékonyak a következő módszerek a fiatalok bevonásának céljára?

Nagyon hatékonyak | Elég hatékonyak | Nem nagyon hatékonyak

Egyáltalán nem hatékonyak | Nem értelmezhető

_____ A helyi vagy regionális ifjúsági fórumokon választott tagok

_____ Toborzás helyi kirendeltségeken vagy ifjúsági központokon keresztül

_____ Más nem kormányzati szervezetek küldik őket
(pl. az ifjúsági önkéntesség koordinációs szervei).

_____ Online regisztráció vagy jelentkezés

_____ Konkrét ismeretterjesztő tevékenységek (pl. a fiatalok tájékoztatása a munkájukról)

_____ Helyi látogatások

_____ Helyi akciók

■ Melyek a legfőbb akadályai annak, hogy a fiatal romákat bevonják az Önök szervezetének munkájába?

A fiatalság csekély ambíciója

A fiatalok érdektelensége

Pénzügyi akadályok / költség

A vonzó lehetőségek hiánya

Bizalmatlanság a szakemberekkel/hatóságokkal szemben

Korlátozott elérés és kommunikáció nem kormányzati szervezetem részéről

Nem tudom

Nem kívánom felfedni

Egyéb: _____

Együtműködés a roma fiatalok területén

■ Nehéznek találták-e az uniós szintű ifjúsági nem kormányzati szervezetekkel vagy hálózatokkal a kapcsolattartást? Ha igen, miért?

■ Összességében mennyire képviseltetik magukat az Önök szervezetének fiataljai az uniós szintű ifjúsági nem kormányzati szervezetekben vagy hálózatokban?

Kiválóan képviseltek 1 2 3 4 5 Gyengén képviseltek

- Milyen finanszírozók, nemzetközi szervezetek vagy szereplők tevékenykednek a roma fiatalokkal kapcsolatos tevékenységekben? Illetve milyenekkel működtek együtt?

- Hogyan támogathatnák az uniós intézmények és a nemzeti kormányok a különböző háttérű fiatalokat abban, hogy részt vegyenek a közéletben és a civil életben?

REFERENCIÁK

Beck, S. – Ivasiuc, A (szerk.). (2018) *Introduction* [Bevezetés], 1-22. o. Beck, S. – Ivasiuc, A (szerk.). Roma activism. Reimagining Power and Knowledge. [Roma aktivizmus. A hatalom és tudás visszavétele]. New York: Berhghan Books.

Bíró, A. és mtsai. (szerk.). (2013). *From Victimhood to Citizenship: A debate* [Áldozatból állampolgár: vita]. Budapest: Pakiv Európai Roma Alap..

Jasharov, J. (2016). Power, legitimacy and collective policy making: The case study of FERYP and ternYpe Roma youth networks [Hatalom, legitimitás és kollektív politizálás: esettanulmány a FERYP és a ternYpe roma ifjúsági hálózatokról.]. Elérhető: www.etd.ceu.hu/2016/jasharov_jashar.pdf

Kóczé, A.– Jovanovic, J. – Balogh, L. (2015). *Intersections of Gender, Ethnicity, and Class: History and Future of the Romani Women's Movement*. [A társadalmi nem, etnikum és osztály közötti átfedések: a roma nők mozgalmának múltja és jövője]. CEU CPS Füzetek.

McGarry, A. (2014). Roma as a Political Identity: Exploring Representations of Roma in Europe [A romák mint politikai identitás: a romák európai képviselőinek felfedezése]. *Ethnicities*, 14 (6), 756–774.

Mirga, A. 2014. Youth Engagement in the Gitano Associative Movement in Catalonia: Emerging 'Youthscapes' [A fiatalok részvétele a Gitano Egyesületi Mozgalomban Katalóniában: a feltörekvő ifjúság képe], 195-210. o. In: Belton, B. (szerk.), 'Cadjan – Kiduhu': Global Perspectives on Youth Work [Az ifjúsági munka globális kilátásai]. Rotterdam: Értelem.

Mirga, A. 2018. "Be Young, Be Roma": Modern Roma Youth Activism in the Current Panorama of Romani Affairs [„Légy fiatal, légy roma”: A modern roma ifjúsági aktivitás a roma ügyek jelenlegi körképében], 197-215. o. In: Beck, S. — A. Ivasiuc (szerk.), *Roma Activism*. Reimagining Power and Knowledge. [Roma aktivizmus. A hatalom és tudás visszavétele]. New York: Berhghan Books.

Rostas, I. (2019). *A Task for Sisyphus: Why Europe's Roma Policies Fail*. [Sziszfuszi feladat: Miért mondanak csődöt az európai roma szakpolitikák?] Budapest; New York: Central European University Press.

Vermeersch, P. (2017). Romani Mobilization and Participation: Obstacles and Opportunities [A romák mozgósítása és szerepvállalása: akadályok és lehetőségek], 200–213. o. In: Bhabha, J. – Mirga, A.– Matache M. (szerk.): *Realizing Roma Rights* [Roma jogok valóra váltása]. Philadelphia, PN: University of Pennsylvania Press. Vermeersch, P. (2017). How Does the EU Matter for the Roma? Problems of Post-Communism [Mit számít az EU a romáknak? A posztkommunizmus gondjai], 64:5, 219-227.

Zentai, V., –Munteanu G. – Torotcoi, S. (2020). The Quality of Participation in a post-2020 EU-Initiative for Roma Equality and Inclusion [A részvétel minősége egy romák egyenlőségére és befogadására 2020 után indult uniós kezdeményezésben]. Elérhető: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/post2020_eu_roma_in_participation.pdf

Ez a kutatás a Roma Youth Voices projekt részeként valósult meg, amelyet a Phiren Amenca koordinált, és az Európai Bizottság Igazságügyi Főigazgatóságának Jogok, Egyenlőség és Állampolgárság Programja finanszírozott.

A kutatás magyarra fordítását a Terno Glaso projekt biztosította, amelyet az RGDTS koordinált és az Amerikai Egyesült Államok budapesti nagykövetsége finanszírozott.

A kiadvány tartalma kizárólag a szerzők véleményét tükrözi, és a Phiren Amenca kizárólagos felelősége. Sem az Európai Bizottság, sem Amerikai Egyesült Államok budapesti nagykövetsége nem vállal felelősséget a benne található információkért és azok esetleges felhasználásáért.

